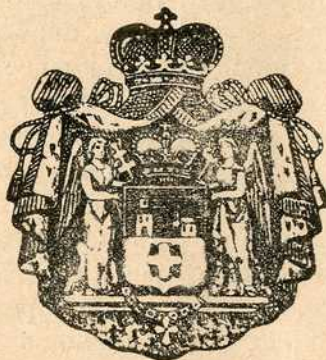

СРПСКИ СИОН

Год. XIII

Број 9

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ И ЈЕРАРХИЈСКО-ЦРКВЕНЕ СТВАРИ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

ВЛАСНИК

УРЕДНИК

Њ. Светост Српски Патријар Георгије

Протојереј Димитрије Руварац

У Ср. Карловцима у четвртак 15. маја 1903.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени:

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ горњо карловачки *Михаил*, благоизволио је свршеног богослова Петра Рашету дана 14. априла 1903. рукоположити за ђакона, а дана 15. априла 1903. за презвитера; а свршеног богослова Милана Басарића дана 19. априла 1903. за ђакона а дана 20. априла 1903. за презвитера. Први је постављен за сист. капелана у Плацком, други за администратора парохије у Лучанима.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ Будимски, као администратор епархије Темшварске, *Лукијан*, благоизволио је свршеног богослова Стевана Ђурковића, који је потврђен за пароха у Арадгају, рукоположити у Темшвару у вознесенској цркви дана 25. марта 1903. за ђакона, а дана 30. марта за презвитера.

НЕЗВАНИЧНО

Автономија.

Д. Р.

(Наставак.)

И ако је IX. зак. чл. од 1868. важио и за православне Србе и Румуне у Угар-

ској, Румуни већ 28. Маја 1869. дођоше до свог потпуног организационог статута; дочим Срби дођоше 27. Маја 1871. до привременог уређења митрополијско-црквеног и народно-школског савета, 29. Маја 1871. до привременог уређења епархија, и то тако непотпуног и погрешног, да му нема равна уређења у Европи, 29. Маја 1871. до изборног реда за народно-црквени сабор, а тек 14. Маја 1875. до саборског устројства.

И дочим Румуни по свом организационом статуту дођоше до права да им епархијске скупштине бирају епископе, а сабор митрополита, да држе саборе без кр. повереника, до уређења архијерејског синода и да против решења њихових највиших власти нема апелате на државну власт или круну, и за све те тековине не утрошише више од 6 недеља; Срби ево од 1868. до данашњег дана не само да не дођоше до уређења архијерејског синода, до статута за избор митрополита-патријарха, о избору владика да и не говоримо, него по поменутом устројству не могу сабор држати без кр. повереника, који у њима играју све-

моћну улогу и сва решења њихових највиших власти може државна власт уништити и решење по својој вољи донети.

Уз то сабор не може без потврде крунине донети ни свога пословника, а да и не спомињемо каква му је слобода остављена при одређењу дневног реда, и како се одржава и пази на време састанка сабора.

Ну, што српски сабор није знао у своје време прибавити себи онаква права, каквих је румунски прибавио; за то носе одговорност наше вође и странке, односно и сам народ, који их је бирао за своје посланике, и њихов рад по команди одобравао.

Ако се игде, ту се може применити она пословица: како си дробно, онако ћеш и кусати!

Кад је народу нашем у своје време говорено, не радиш добро народе, осветиће ти се љуто то; он је такве гласове исмевао и презирао оне, који су му тако говорили.

И он поред свега тога, и дан данас не ће да слуша савете мудрих људи и да увиди, докле су и њега и цркву и школу довели људи, који нису дорасли били за уређење народно-црквених ствари, односно којима су прече биле фразе и неизведљива западњачка начела, него истинска потреба и корист и црквина и народна; него и данас слуша и поводи се за људима, којима ни до чега другога није стало, до ли до сујете, да се покажу, како се народ за њима поводи, а многима и до личне користи.

У осталом, наш народ није дете, па кад њему гове данашње наше стање на црквено-народном пољу; кад њему није жао за потрошених 300000—400000 фор. на саме саборе и саборисање, да дође до онаквог устројства, а да не рачунамо потрошених бар 200000 фор. на саме саборе и зборове; — онда нема смисла кварити му радост и уживање у тако „свесном“ раду.

И ми познавајући лаковерност нашег народа, што је његова карактеристика од памтивека, што најбоље пока-

зује историја нашег народа; уверени смо, да ће се он још дуго и дуго дати заводити и ићи за људима од сорте Крунослава Јовића, Антуна Стражичића, који су неко време главну и одлучну улогу играли на црквено-народном пољу, и тој његовој лаковерности има се приписати цео наш рад овамо од 1861. године до данас, а и дан-данас.

Јесте, не ћемо да кваримо радост — уживање нашем народу у раду на црквено-народном пољу, пошто би свака реч у том погледу изговорена, била што-но реч изговорена у ветар; ал не можемо, а да се не осврнемо на држање нашег епископата од 1869. до 1875. године, т. ј. у времену, кад су поменута напред уређења и устројство саборско грађено.

Рекосмо да је IX. зак. чл. од 1868. наша црква стављена на лутеранско устројство, које не познаје и не признаје јерархији никакву власт у управи црквеној, него је сву пренесе на народ.

А рекосмо и то, да је у томе главна кривица на патријарху Маширевићу, односно јерархији од 1868. године. Јер да се она том приликом — т. ј. кад је министар Етвеш изнео пред угарски сабор законски предлог IX. чл., држала онако како треба; не би он могао бити донесен онакав, какав је.

Румунски митрополит барон Андрија Шагуна, и ако је у горњој кући изрекао министарству своју хвалу на донашању онаког законског предлога, поред свег тога, што је уверен био, да он не одговара учењу православне цркве, а што је тако чинио, чинио је из рачуна, пошто је њему требало законско признање устројства румунске митрополије у Угарској; при донашању органичког статута, *знао је доста и сачувати епископални карактер своје цркве и поред онако лутеранског IX. зак. чл. од 1868.*

Наша пак јерархија, на жалост није га знала сачувати ни при донашању епархијског уређења, ни при уређењу митрополијско-црквеног и народно-школског савета, ни при грађењу саборског устројства. А уз то, није била у стању

извести и уређење архијерејског синода и обезбедити његово уредно држање, него и данас важе за архијерејски синод препотопска наређења, а његово држање зависи од милости, а да и не спомињемо о његовом делокругу, који је спутан тако, да се маћи не може без туђег одобрења.

Да се види, на какво је црквено становиште и поред IX. зак. чл. од 1868. ставио митрополит Шагуна румунску цркву, навешћемо следеће.

Мудри Шагуна, ставио је у I. чл. општих одредаба ово:

„Православна романска црква у Угарској, као независна црква, по свом такође законском чл. IX. од 1868. зајемченом (!) канонском праву — уз неповређено одржање највишег надзорног права Његова Величанства, на основу заступствене системе, самостално уређује, управља и врши своје црквене, школске и закладне послове, у сваком јој саставном делу и чињеници“, те тиме обезбеди епископални карактер својој цркви.

А ми Срби? Ми смо све и све уступили сабору, једино што се делокруг сабора не простире на догматичне, вероучне, обредне и литургијне ствари и на дисциплину у духовним стварима, која се односи на црквени зашт и ред, и што установљење броја и опсега парохија, протопрезвитерата и епархија, оснивање нових и укидање постојећих манастира, устројење црквених конзисторија и митрополијско-црквеног савета бива са *преслушањем архијерејског синода*.

Па како по томе архијерејском синоду није дато никакво позитивно право ни у тим питањима, него само да се има и он упитати за мњење евентуалних саборских закључака, а влада може његово мњење да уважи или да не уважи; то му је и — тиме дато толико, колико ништа.

Шта више, камо среће, да му није ни то *ништа* дато, те се бар не би могла на њега бацати одговорност за туђу кривицу и рачуне.

Митрополит Шагуна, није био љубитељ нејасности, завијања и фраза, него се држао принципа јасности и одређе-

ности —, те је с тога и ставио у § 116., да истина како редовне, тако и почасне приседнике конзисторијалне бира епархијска синода — скупштина —, ал се избор њен подноси епископу односно архијерејскому на потврду и како једни, тако и други треба да су потпуно способни и заслужни на црквено-школском пољу. Уз то се приседници конзисторије бирају доживотно, и у конзисторијама нема световних чланова.

У § 162. да истина почасне чланове митрополијске конзисторије — апелаторије бира народно црквени сабор из међу одличних црквених лица, ал избор њихов потврђује архијерејски синод, и као што су у конзисторији само свештена лица, и доживно изабрана; тако су исто и у митрополијској конзисторији.

И тако састављена конзисторија и апелаторија, са одређеним им делокругом и ако не одговарају строго канонском наређењу, по ком је у епархији епископ, управитељ, а чланови конзисторије су му само саветници, на чије се савете није обвезан — уз своју одговорност — обзирати; ипак су му ближе него наше конзисторије и митрополијско-црквени савет, у коме не само да има по једна трећина световњака с правом гласања, него и свештеничке чланове, власна је бирати епархијска скупштина, односно народно-црквени сабор слободно без икаквог обзира, каква ће лица избрати за чланове, те за то могу доћи и у једно и друго тело, људи неспремни, а уз то највећи противници епископу-председнику, односно митрополиту-патријарху.

За архијерејски је пак синод ставио у §. 171., да се у њему расправљају црквене, духовне, верске и веронаучне ствари; да се сваке године једанпут има сазвати.

Као што у саборским седницама круна не шиље свога повереника; тако га исто не шиље ни у архијерејски синод.

Код нас пак не само да се архијерејски синод не састаје у седнице сваке године по једанпут, него и кад се допусти седница, пре тога мора да се о-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

значи дневни ред шта ће се у њему претресати, и одобрени дневни ред, не сме се ни преко реда предузимати, а уз то кр. повереник отвара и затвара седнице, и присуствује у раду синодском сем што не присуствује при избору епископа.

Ето, из овог кратког навода, јасно се види, какву и црквену и народну аутономију имају на основу IX. зак. чланка од 1868. Румуни у Угарској, а какву имају Срби у Угарској, Хрватској и Славонији.

А што је они имају *онакву*, а ми *овакву*, томе је крива и наша јерархија, и наш народ.

Јерархија при грађењу аутономије после IX. зак. чл. од 1868. није била одлучна, сложна, а уз то самостална, него је напустивши црквени темељ, почела да попушта народу, а то доста и с тога, једно што су многе уредбе грађене за време удове митрополијско-патријарашке столице, а друго за време патријарха Прокопија Ивачковића, а главно с тога, што нико није хтео да се излаже терору и оним грдњама што их је морао претрпети патријар Машинић само с тога, што није хтео — управо није смео — допустити, да у сабору не буде патријар председник.

Народ пак, добивши слободу, у оној ватри, није у стању био да провиди какве су прилике ваступиле после смрти барона Етвеша, и да је народу IX. зак. чл. од 1868. дата аутономија само на црквено-просветном пољу, почео је да у свој рад увлачи и политику, а уз то су и у народно црквеном сабору главну улогу играли они, који су на угарском сабору били највећи опозиционалци, што је све допринело, да је угарска влада почела попреко гледати на рад наших сабора, и својим држањем нагонила га, да је на послетку пристао да му се каквотакво устројство саборско даде, што му је *шакво* и дато.

Вође народне — сем Милетића —, почевши 1874. терати опортуну политику, дадоше се од мудрог кр. повереника Хубера наговорити, да донесу саборско устројство онакво, какво је он

желео, уверавајући их, да ће се оно онако потврдити, како га је сабор усвојио.

А кад оде на потврду, њега тако поткресаше и то у главним тачкама, да се свачим пре може назвати, него аутономним уређењем сабора, пошто је њиме сваки слободнији рад саборски скучен, и сви су конци у рукама владиним.

Кад је 1869. сазват сабор да донесе устројство саборско, многи су увиђавни људи говорили, што бисмо лупали главу и трошили новце и време на устројству саборском, кад га Румуни имају, те донесимо га по њему, нашто им се од вођа одговори: Румуни треба од нас да се уче, а не ми од њих!

Јесте требало би да је тако било, ал на жалост јава нам показује, да смо у то време ми требали учити се од Румуна, и да ми могосмо наш понос тада скрхати; данас бисмо имали и ми уређење наше аутономије, какво имају Румуни.

Ал сад је протрч зече!

Свршиће се.

Арсеније Радивојевић

владика бачки 1774. — 1781.

Историјска црница

Д. Р.

Продужење

VIII.

Их свјашчењејшему цесарокралевскому апостолическому величеству Јосифу второму, императору Римскому

Господину, Господину.

Кољено преклоно припадају и влачевно вопију, овакови јузник и арестант, да јешче у вашем високославном империуму и монархии римској не случилосја, ниже чувено, како ово 4. Јунија 1780. по старому шчилу, како ја или мене бједнаго старца у старих и глубоких љет шестдесет седмаго от рожденија моего, разна бједствија неизглаголанаја и описатисја немогушчаја, и јешче во Санкт-Андреј родилсја и у љету 1734. от тамошњега Г. Епископа Василија Димитријевића во дјакона поставил мја своего и пребих у јего дјаконом до љета 1742. и на позвание свјатопочившаго патријарха Г. Арсенија Јовановића

карловачкаго Архиепископа и митрополита, и у него пребих неколико мјесјаца, и от јего граматоју прошенија мојего, јада би мја с трошком својим оправил в Росијском империум, в Бјелогород. Ја имјевши тамо роднаго брата свјато почившаго мојего родитеља Радивоја Миладиновића, архиепископ и митрополит бил мој стриц, и разумјел за мене дјакона, и чрез јединого јеромонаха свјато-горскаго Атанасија хиллардарскаго поручил, да мена брата јего роднаго сина Радивојева Тимотеја почивши патријарх са своим трошком послет, како и објешчалеја патријарх, но вина таја словом индорсирал на моју инштанцију, да он от всех височајшаго двора Аустријскаго, несме мене оправити, но послал в Раковац манастир, и тамо пребив једино по љета в манастирје, а јешче ни чина монашескаго невоспријал, а во вејаком послушанији пребив и манастирскаја обрјади извикох.

Потомже о љете 1744. при концу карловачког конгреса, предах једну иншчанцију свјатопочившему патријарху, да мене препоручит свјатопочившем епископу Бачкому Г. Висариону Павловићу, и тако совершилосја, дали мени в школу Новосадекују учитисја и 1745. предали мена школу малују дјетеј магистром бил, не само дјетеј малих преко 250 било, но и дјаконов и клириков и держал школу до љета 1748. и по смерти преставлшасја патријарха избран за Арх. и Митрополита Г. Исаија Антоновић, епископ бивши Арадски и он взјал мене у службу, и не бивши долго во том сање у Виени преставилсја 1749. Јануарија 22. по старому. И по нем избрат во саборје карловачком Г. Павел Ненадовић, бивши епископ карлицадски. И он ме задержал при служби својеј 1749. и он ме свјашчеником поставил и титулом ексархом почтил и протосингелом и до самога избранија за епископа Славонијскаго и тамо епископствовал полно јединадесјат љет, и преже же избранија мојего за епископа, у званију ексаршеском 1753. по смерти Г. Арсенија Теофановића, епископа хорватскаго, тују епархију администрирал пол года и епископа тамо иншчалирах Г. Јосифа Стојановића, и по том оставшу

епархију Бачку по смерти Г. епископа Висариона Павловића љета 1755. и скоро не полно два љета администрирах до поставленија Мојсеја Путника за епископа Бачкаго. И у љету 1757. оставшу епархију темишварску по смерти Г. Епископа Георгија Поповића и до самога избранија Г. Викентија Јовановића Видак администрирах, и по всјуду честно и Богу угодно обходилеја, и от вејакаго зла хранилеја, јакоже и преже опоменух до самога мојего избранија за епископа Славонијскаго и во Славонии пребих до љета 1770. и тогда трансферират за епископа Будимскаго, где не полно 4 љета пребив и 1774. из Будимскија в Бачкују а Бачки в темишварскују, и не само Ваше свјашчењејшее императорское величество, да сам три епископата администрирал, но по всјуду с комесиом и у с мандатариусом посылат и во сирмијских манастиреј провинциалом бив, и всјуда мое честное обхождение бивало и служба Божија и всевисочајшему дому аустријскому народ в словах и поучениах Божијих обучав вјерностем и службам и вејакому царскому интересу поощравах и народнија безпорочно оправљал. Ето Ваше свјашчењејшее императорское величество что ја бједни старац и вјерни вазал всеаугустејшему дому, от моего благочестија људеј, дождах во Новом Садје под моју старост онакова безчестија что цјелому свјету већ јављено. Ние довольно било новосађаном покрити и цалирати три пункта на мене једин ден пред царским комисаром у љету 1778. Окт. 9. и потом 4 пункта паки у љету 1780. Ноемврија 5. по старому а осмаја и совершила, и то Вашему цес. кр. ап. величеству невједомо. Ја спремивши моју богажију и 7. Ноем. по старому у Пешчу отпавих, и намерение било у Виен поити с достовјерними моими документами и инквизицијама и ате-стататими, и ашче би востребовало от цјела клера и народа атестата моју честност засвидјелствовати и моје денунцианте показалби како инквизиторори комитата Бачкаго Тадеј Латиновић и Рудић виценатариус обходилсја и како су моје служитеље денунцианти подкупили не само да је Миланковић и пилтор Арсениј Марковић, но

јенче их компанија и другов доволних имјејутеја. Далше путусја дал ја 10. Ноем. по старому из Новог Сада и до Сегедина приспел, и тамо пребих њеколико днеј и сам својеју рукоју сербски написах свјатој почившој Императрици Монархиње и Матере нашеја, јако Вашему Имераторскому величеству, и коменданту графу Далтану у Сегодину предах да оправит чрез пошчу или шчафету. По изшествију мојему от коменданта, после мене, протопоп сегедински Николај Поповић и мој клиентс Михаил Василиевич, отишли коменданту, и моја писма узели, и сказали да ја фантазирам. Из Сегедина узели мја и возили до Марије Терезије (Суботице) и тамо обношчевал, и заутра чрез цјелују Бачку возили мја и у Боћан манастир одвезли мја, и тамо 11 днеј пребив, и великое страдание и мучение подјах. От Боћана же паки како једнога малификанта и горше отвезоше у Нови Сад с пандури комитата Бачкаго, и у резиденцију моју довезоша мја, и в мојеј малој спавалној соби затвориша и с кудостијама утврдиша и тамо 4 мјесјаца и 2 недјеле во аресте пребив.

Бише ме пандури, везаша штрангама ноге, руке, ране сатвориша по цјелом тјелу и свога како с поља, тако и изнутра разбише — — — врат растерзивали, клинове во уста влагали, зубе поразбијали, медицине во уста сасипаше, власни брадњија изчучаше, ушеса оба разцепише, пожнија жили разбиша и сада ноге затченија стојат и ово је седми мјесец прошао а осми настал; врачарице доводили, претиснули ме по 15 слуга с пандури, и козије папки на персти ножнија везали, и оном водом напајали.

Ја Ваше величество не би могао на хиљаду тестета папира описати моје страдание и мучение великое, и пандури говорјат овим речма: имамо власт везати, пелати и мучити глађом и жеђом и пустити, већем ако је дражајши Спаситељ онакви мука поднел, како ја грешни. Слуге моје испод пенжера по цјелу ноћ натискују псе да лајут, уснути недајут, ругају се, дрече, пљујут мја по образу и казујут безчастија и нестерпимаја, којего страдания и мученија описатисја неможет, ниже ум анђел-

ски ашче би имјел ја величеству како мојему Господину монарху јављам, да је мене јављено и секрет (тајно) и велико таинство Божије јест, и никому открити развје свјатопочившеј Вашего величества матери арканум Божији јавити и Вашему величеству открити и јавити, и хошчете Ваше величество и будет Вам за велико удивление, ашче би Ваше величество вједали какови Ви дар и тезаурис у Вашеј потенцији имате, и какова благодат Божија над вама јест, истину исповједам и заклињајусја пред троном, свјатија живоначалија Тројици и пресвјатоју Богородицеју и Приснодјевоју Маријеју, и всјеми свјатими и пред троном Вашего свјашчењејшаго Ц. к. ап. величество, јураментално соутвердити и апробирати. Само заклињем Ваше величество, изволте мене пред лице Ваше царское преставити, заклињем кровију дражајшаго Спаситеља нашего Господа Исуса Христа, који је нас ради и нашего ради спасенија на кресту своем пречистом и божественном предражајшу своју кров пролио, и нас от смерти вјечнија и ада погибелнаго освободио, својим тридневним воскресением из гроба. Заклињем Ваше величество како помазаника Божија за свјатија преставлшијасја от сего свјета вјечнаја преселенија, Вашего величества прадједов, дједов, стрицов и родителми Вашими Франциском первим и Маријеју Терезију и сунругами Вашима двјема, и малоју дјевицеју Терезијеју, братијах и сестриц, који су от сего суетнаго свјета во вјечнаја преселилисја. Молим, просим изволте височајше повељети Г. генералу Цедвицу, и наложити, под кустодијама солдатскими узети мја и восхитити, и купно них Екссенцију Г. епископа темишварскаго римокатолическаго Кришчовића, и генерала Цедвица мојего страдания и мученија от начала крещенаго царства римскаго невиђено и нечувено, сам Г. фелдмаршал-лајтнант варадински, са својеју госпожеју приходил и шчабсофицири мнози видјели моју кров и бједное моје мучение и говорили по граду варадинскому, Христа су чивути мучили, а овога старца епископа његовога закона људи муче. За удивление свим било ви-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дјети, и слушати, ово је миракул Божији како сам жив остал, и кога мја кустодија у конгу ударио десном ногом мађарским чизмама подкове гвозденом, тако ме је ударио, да сам дрекнуо како вол. Једнако них 15 персона слугов мојих увукоша ме у собу моју спавалнују, и тукосе колени у трбу и ребро десное тогда пребиша. О није било овакога мученика скоро у Вашој потенцији и небудет. И доктор Амбро Ново-Садски приходил к мени неколико крат, и визитирал мја по цјелому тјелу, и от како су ме овде у Банат от Новог Сада носили, како да сам цјели свјет упалио, разбојнически а не християнски. Вашему величеству јављам да је исти доктор Ново-Садски писмено јавил Г. графу Ницкому, као феишпану, он ми граф Ницки послал то писмо преко неког заветеја именем и прозвишчем Адам Трајчик *secretarius Regius Hungarico-Aulicus*. Исти 6. Маја по старому календару пришел овамо из Темишвара, и 7. Маја со овдешним Архимандритом Авакумовићем пришли к мени во аресте, и мало Архимандрит постојал и дал се ретерирати, а тој исти гесподин секретар Адамус Трајчик латински честно дал мја поздравити, и ја јему бозблагодарил. Видјел мене да нисам фантаста, како ме је описал Г. епископ темишварски Мојсеј Путник, начал говорити да имаде со мноју тајно и прочитал ми једино писмо тајно, што је писао г. доктор Амбро новосадски Них експеленцији графу Ницкому, вопросил више речени секретар: познајем ли ову персону, отвјешчах јему: добро је мени позната ова персона и цјелое написание прочитал предомноју. Ја доволно сумњевалсја, да не будет каквоое искушение, само што сам открил в 19 пунктах више и поставил на концепт и после пулзирал и мене доволно прочитал, и тогда зактевал да се подпишем, потписавсе сиче: *Arsenius Radivoevich Episkopus Vachiensis et Martir* и проч. Зато Ваше Свјашчејше императорское величество, јесам крепко молил и заклео того секретара за пјат ран Исуса Христа сладчајшаго, да право на Ваше величество отправит, да су тако обещали да хоћеду чрез пошчу таки отправити, не знају, јест ли Ваше величество

до рук воспријали.

Ако сте исто Ваше величество примили, сатворте за Бога мене от здје избавити, хоће Ваша петенција пјевати и славитисја, ако ли Ваше величество непримили, то је дакле сообшчено от Г. графа Ницкаго Г. епископу темишварскому и сакрили су га. За то изволте Ваше величество милости-вјејше повељети Г. графу Ницкому, да оправит оних 19 пунктов ка Вашему величеству и хоћете видјети, што се у Вашеј потенцији творит и како се касе крадут, само от како сам овде 10 недеља прошло, што само овде се творит от Архимандрита Авакумовића по манастиру, Вашему величеству и Господу Богу преждеже исповјести хошчу и како монарху моему што се дјела у потенцији Вашеј, ја тајно, јегда пред лицем Вашего величества престанем открити хошчу, како се краду новци Вашего величества.

Бог једино вјест, и сама промисал Божија дом всеаугустејши ваш держит.

Вашему царскому величеству и то припадајушче и плачевно молјашче, изволте на милостивјејше разсуждение узети на мене, от моих нанешени порок, — — — — — ваљада је тај епископ (будимски Кириловић) Бог, када је он срдцевједец всјакаго чловјека греха, а он је једин без греха, хоће да се уподоби безгрјешному јединому Господу нашему Исусу Христу, да му Бог отпусти согрјешенија. Ја Вашему императорскому величеству јављам, да је Г. епископ темишварски Мојсеј Путник и карловачкаго Архиепископата Администратор, леву релацију за мене или информацију учинил Вашеј краљевској придворној мађарској канцеларији 1. да сам у фантазију великују пал, то ће Господ Бог открити откуда је и какова је фантазија во мње била, 2. по сентенцији Вашего ц. к. величества на моју вољу оставилисте, где и у који манастир изберем, тамо да ме отнесут во арест из резиденцији мојеја докле се изтреним из фантазије и тогда да ће ми сја информирати криминал фишкар акција, 3. чудимсја и за удивление јест не мене самому, но цјелому свјету земному, а наипаче свему карусу небесному удивљајутсја, ја ниже

цитират, ниже аудитус и такова сентенција с неба те управо у ребра. Да су всеви-сочајши дикастериум мене изволили послати инквизицију на отговор, и ја би знао кон-тра инквизицију учинити, и јегда неби се могло леђитимирати, живаго даемсја на огњу спалати. Али је у мађарском краљевству обичај, кога человјека обесет, после му сентенцију читајут, 4. Ваше ц. к. ап. величество Г. епископ темишварски мене закључал 4 мјесеца и 2 недеље у мојој спавалној соби, из Новог Сада чрез Бачку, преко Тисе преко цјелога Баната посити, ко да сам цјели свјет земни упалил, или царство изневерил, или царскују касу поарал, или иное што против Вашег величества указов и налогах — лезе кри-мен мајестате — удјелал или, против 10 заповједеј Божијих согрјешил. Мене ничто о том непознато, развје не иное Вашем величеству исповједам Господу Богу и Вашему величеству, сада они напредујут, који знајут лагати, а право неговорити, но завист и злоба проклета она царствуе, да јему не преотмем митрополитство мене за-творити, и мучити, тући, бити и сав убиен по 5 недеља троху хљеба нису ми давали, по три недеље капље воде, ниже свешчу, колико је ношч долга зимља, а ја спавати от јуности мојеја један сат или мало више измеђ 24 сахата ден и ношч. Могу мало уснути, те су се многи доктори чудили, а уповаем да и Г. Јудекс курие граф Фе-кети, тогда бивши пешчанским персоналом у љету 1755. и 1756. као регис комисар у процесу Одешкалком принципом у Риму, ради грунтово фрушкогорских мнастиреј сирмијских и феишпаном сирмијским умер-шим Марком Пејачевићем, знаде добро моје спавање и труди бједнија за живота умершаго Г. Арх. и Митрополита Нена-довића.

Г. епископ будимски Кириловић, као администратор (Кириловић је по затвору Радивојевићевом дошао за администратора бачког владичанства) из мојега цуга 6 коња продал по 40 фор., а ја сиромача за једнога плаћај по 70 и болше и тако све су по-крали и развукли моје малое и убогое имјение крвавим зноом снискатое, а што дјелати можем, развје со Јовом праведним

искушенија јего и на мене пришло, и шнине купно говорим: наг родилсја и наг в земљу поидем, а оно је Бог дал Бог и узел, буди имја Господње благословено от ниње и до вјека амин.

И паки дерзаем и смелост узимам у Вашего императорскога величества просити смирено и кољено преклоно молити, за имја Божије прочитајте ово доношение моје и к сердцу Вашему примите и заклетву моју Вашему императорском величеству нало-женују, не презрите и неотрецитесја Бога ради, но милостиво рефлексiju учините и мене пред лице Ваше поставите, хоћете оно слишати, да ћете радо чути и сли-шати, и с јураментом и саутверлити нео-трекусја до скончанија жизни мојеја.

Плачевно припадаем и рабски молим Ваше свјатчењејшее Величество изволте мене невина ослободити овога беднаго ареста, кровију дражајшаго Спаситеља на-шего Исуса Христа, који је на крсту ради нас пролио своју божественују кров и нас јузнике откупио, и вјечнога ада нас ослободио.

При којем рабски и фазилчески остају и изумирају Вашему Величеству вјерни поданик до смерти.

Arsenius Radivoevich m. p.
Episcopus Bachiensis.

Народни сабор од 1744.

Прилог за историју српских сабора.

Припоштио
Д. Р.

Г. професор карловачке богословије *Милутин Јакшић*, у својим је штампаним лекцијама: „*О Арсенију IV. Јовановићу Ша-кабенти*“, Карловци 1899., на стр 80. напоменуо, како се у митрополитској архиви налазе позивна писма патријар-хова за избор посланика од 17. Децембра 1743., а подједно у кратко навео и њихов садржај.

Како је исто патријархово позивно писмо у много чему значајно за карак-теристику тадашњих прилика; навешћемо овде његово позивно писмо управљено 17. Дец. 1743. будимском владици *Васи-лију Димитријевићу*.

Исто гласи :

Преосвјашченом Господину — — —
Братству и христољубијам Вашим до-
сље доволними мјерами в јавление доведено
јест, на колико јеја освјашчењејшее кра-
љевское величество наша всемилостивјеј-
шаја Монархиња и земли Госпожа (т. ј.
царица Марија Терезија), ово от древности
водимују Сербскоју к своему двору ау-
густному и наслеђним царством јеја вјер-
ност, овоже пак в скоро протекших, и
јешче текушчих љетјех за крјепост и бла-
гословение праведнаго јеја против непри-
јатеља оружиа от свјатија церкви нашеја
и честнаго клера вознешенија молби и
моление к Богу, вјернаго своего воинства
илирическаго храбрија подвиги и на враги
побједоноснаја ополченија, и всего рода
и народа нашего вјерњејшее поданичество
и служби, всемилостивјејше к срцу при-
мивше, послатују в протекшем јешче годје
именем всего честнаго клера и славнаго
народа депутацију и молби јеја в бла-
гоутробно матерњаго њедру примити все-
височајше изволили јесу, от предков јеја
славњејших римских императореј и цареј
кровију и постојаноју вјерностију услу-
женија привилегији, свободи, права, до-
пущения и милости своим краљевским
верховњејшим авторитетом потвердити, и
по тенору тјех за хранение церкви и за-
кона, народнују же ползу и отишие, ру-
ководержати, невредиме сохрањати, и во
дјејство привести свјато објешчати.

Сверху сеја милости к тому, јако да
сие јеја величество прешчедрое к народу
своему вјерному благоутробија и благости
пространство на общее наше утјешение
всему народу јавлено и публицирато бу-
дет, и всја прочаја помеждособнаја вну-
трењаја наша дјела, тежби и тужби до-
несутеја и расправет, недостаточнаја и
непореднаја общчаја и партикуларнаја
уредовлением восполнетсе и наградет, јесу
их кр. всемилостивјејше судили, допустили,
и нарочним декретом повељели держати
Генерални сабор народни здје в Карловци
на уготореное времја с краљевским ктому
сабору нарежденим и наименованим ко-
мисаром, иже јест јего ексцеленциа кра-
љевски дворно-воени совјетник, фелт-мар-

шал-лајтнант и Баната темишварскаго
намјестни Губернатор Г. Барон от Ен-
гелсхофен.

С сим же ниње високојавленим Го-
сподином комисаром в малих сих днех
термин сего Генералнаго Сабора народнаго
уговорен, закључен и резолвират јест два-
десјатаго дне мјесеца Јануарија, ново на-
стојашчаго четиредесјат четвертаго љета
по нашем восточном календару.

Братству и христољубијам вашим ја-
вити и огласити творим (за неже на то
и от двора кралевскаго, на всја обрко-
манди и команди, администрации, ландес-
депутации и обердирекции декрети в сво-
јеј свободје за отпуск на сабор распо-
слашасја) јако да преосвјашчени Г. брат
изволет сами у персони на ниње јавлени
термин здје указати се и доћи, и ктому
пак чрез своју богорученују епархију
сим будущчи сабор огласити, приложше
тому своја собственија расписи, и јако от
монастирежителеј прото-пресвитеров и
пресвитеров, тако и от милитарскаго и
камералскаго чина, по два лица, најлуч-
наго взора, чести, сана, степена и досто-
инства, мужи мудрија и свједомја, мо-
гушчија за ползу и прирастјеније свјатија
церкви и народа своего благо и разумно
слово дати, изберет, и наредит и повелит
от началних мјест и диштриктеј таковија
на сабор депутатирти, подајушче уполно-
ношчити (а *какви* се данас жалосна нам
мајка бирају већином посланици!), и сјемо
в Карловце сабору народному на термин
горје јавлени послати. Незабивше в том
нареждени досадашни обичај, краинскиже
Г. пшчабс офицјери ниедним образом от
сего позванија да неизостајут, но их са
осталыми потшчите оправити: задавше им
при том, ашче кое мјесто, вес, село, танач,
жителство, или која партикуларна персона
против всевисочајше дарованих приви-
легији претерцје досаду, ашче в закоње,
власти церковњеј, в правах своих воених,
камералских, или ва ином видје обидими
бје, состроенија своја тежбиже и тужби
на сабор, с добрим фундаменталиними
пробами, и достовјерними доказателстви,
да тјемиби за потверждение своих правци
уврачевание могли получитьи.

Како на последње сие позвање вјављени термин, и очекујемо братства вашег и свјех епархија вашеја депутиртов неотложнаго пришества, иначе сатворши, и от сабора изоставши, между сабором пред кр. комесаром сатисфакцију народу издадут.

Тако дадесја во ново-сооруженој карловачкој нашеј резиденцији, Декемврија 17. дне 1743. года.

М. П.

Арсеније четврти

Патријарх с. р.

* * *

Како је и у време сабора народног од 1744. народ сремске епархије, помагао митрополитима патријарсима око „потрошка саборског“; занимљив је позив патријарха Арсенија, управљен своме брату Андрији проти иришком, који гласи:

„Арсенији — — — — —

Честњејшему протопресвитеру иришком кир Андреју Јовановићу и свјем свјашчеником протопопијата иришкаго, тако подобње благопочтеним Господаром обркнезу шуљманском Теодору Нинковићу, кнезском, ешкутом, кметском и свјем во общче в том протопопијатје обрјетајушчимсе православним Христијаном Нашим в дусје св. чадом љубазним благодат, милост и мир от Бога.

Что от толикаго долгаго времени, ово честнаго клера, овоже славнаго народа чајание и желание било сподобити се дождати празнование общче-народнаго сабора, то слава Богу ниже по јеја кр. величества милостивом допушченију начати хошчем сего текушчаго м. Јануарија 20. дне в Карловци при резиденцији Нашеј, и како досље обичај бивал о овакових саборах при архиепископату от свих епархија Г. Епископе, и с нима приходјашче свјашчене и мирске депутирте у вароши овој квартиром и прочим чествованием послужити, подобњеже и кр. комесара с јегови официали и служашчима, кухини и квартирском содержанију потребитаја пристарати и приуготовити на уреченое време, да без оскудјенија у свему им послужитсе, будући да опшчеј ползи сие собрание јест.

А понеже архиепископија и двор Наш

и до ниње њест бил у возможном састојанију без самопоможенија христољубија Ваших, но всегда по древнему обичају тјем квартиром и кухини јест помошч чинили, и приносили о саборах не токмо овдје у Карловце но и у Бјелиград носилисте кад су сабори бивали.

И ва призрении издајателнија таковија вашеја пошчи, паки сабор и вес народ в прочих рефенах и порезах вас ушчећивали и полепшавали. О чем во скоро бившем епархији Нашеа особном саборје в монастыру Крушедолу, с Ваши протопресвитери, свјашченици, обркнезови, кнезови, ешкути и кметови, јест слово било между прочими дјели и договору, и с промишлением и договором совјешчато и нареждено за овакују помошч ради содержанија комисарскија кухињи и проч. потреби, да свако најменше село, јелико скорјејше неумедлит овамо в Карловце у двор приносити, један фат дрва, једна кола волујска сјена, један мјеров зоби, и јелико више может прибавит: прасаца, јајаца, масла, сира, гусака, кокошака, ћурака, патака, дивних птица и четвороногих и проч. дивјачи гдје се у коем мјесту что највише находит, тако љепа винца, ракие и прочега овошчија.

А вјашчија и болшија вароши и села, свега двоиним тога да приносет. За скорјејшееже таквих потреб исполнение и приложение јест наипаче вам протопом и свјашчеником и вам господари, обркнеже, кнезском и кметском препоручено, да се потрудите настојати во јеже би совакупило се, и овамо у двор доклеу у време оправило.

Миже здје от таквих что се год откуду принесет, хоћемо наредити записивати.

За настојателствоже и ревност о том вашу, всјакое от нас архипастирское благословение свјем вам објешчаем, и от свега сабора захвалност и возблагодарение хошчете имјети, а и ниње покрову Божију вас препоручаем.

Дано в Нашеј патријаршеској резиденцији Карловачкој 7. Јануарија 1744. г.

М. П.

Арсенији Четврти с. р.

(Наставиће се)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Опис

српских фрушкогорских манастира 1753. год.

Приопштио: Д. Р.

(Наставак.)

Написание вешчеј сребрених:

Крст велики сребром оковат и каменом ординар украшен са стопом, с потписом таквим: **Свѣтлѣ Лаза и Ятанаско**, позлашчен; 18 разни сребрни ил сребром оковати крстова, по неки и позлашчени; 4 панагијара, 2 от кости оковата сребром; 2 путира с дискосом, звјездицом и лжицом; сојединилница сребрна с кашком; анафорница сребрна, на среди образ собор Архистратигов, около вјенац, четири извајана херувима позлашчена; пјетохљебница на њеј трикирија сребрна, гдје што позлашчена; 2 мала дискоса позлашчена; 4 кандила позлашчена; 4 чаше, на подобие ђасах; мореки орах гдјечто оковат сребром; бокалчић; кивот мален, устроен образи и каменом ординар, њечто позлашчен, ради храненија тјела Христова; крст велики с мошчи свјатих украшен каменом; жезл фиников оковат сребром, надписание на нем: **Маџимъ Гавриловичъ, епископъ сѣвѣйскій**.

После љета 1733. по визитацији бившој добиено: кандило сребрно; кашика сребрна, позлашчена.

Из манастира Витаонице донешено здје адиџара: 7 крстова различних; 8 појасева позлашчених; путир малеч изнутра позлашчен; кадилница; 8 панагијара сребром оковати, с ланци; голпион сребром оковат различним каменом украшен с ланцем сребрним, иконица сребром оковата от древа, на неј образи изрјезани, кажујут да јест от честнаго древа, на којеј сребрни ланац и једно дугме от бисера; ручка по неј образи; копие; звјездица велика, гдјечто позлашчена; 38 дугмета различних; велики дрвен панагијар сребром просто оковат.

Написание фелонов:

5 разних фелона от платна, свиле, кумоша и атлаза.

Написание стихарев:

14 разни стихара от платна, свиле, тафета и кумоша.

Написание епитрахилев:

12 разних епитрахила.

Написание епитрахилев ново добиених:

4 разна от свиле и дамашке.

Написание орарев:

5 разних орара от свиле, и омофор архиерејски от жута атлаза, а по нему крстови от бјеле свиле.

Написание наруквиц:

8 пари наруквица, старих и нових от свиле; 4 аера от атлаза, кумоша; 6 дарака от тафета и свиле; завеса от атлаза с налоне и покров от дамашке свиле; антиминос неосвјашчен; литијски барјак, повелик с образи; барјачић с образи; барјак от мусула прост; покров с тетрапода от мусула.

Написание кивотов:

Кивот повелики от чамовине, посао тишлереки, лежит от деснија страни, в немже сут мошчи св. мученика Кирика, покривени червеним мусулом. Пак во кивотје: покров от черна бурундука, везен златом и свилом; покров от червене дамашке, около сребрн порт; покров от червена атлаза златоткан.

Верху кивота:

Покров от рајхцајга, црвене ресе около; покров мораста атлаза; хартија запечаћена в неј њеколико частиц мошчеј свјатих, незнаемо којих свјатих.

Мали кивот стоит с љеве стране, от чамовине, тишлереки посао, в нем 2 части от глави, кажујут да сут мошчи пророка Исаји. На нима внутр кивота: покров червена атлаза. Над кивотом: бошча мор атлаза; бошча жута от атлаза; стихар ветх златоткан около кивота; 2 завјесе на дверма, завјеса на притворски врати; 2 завјесе испод престолних икона.

Написание книг:

Српских: евангелије велико, рукопис, от обојих стран цјело оковато и позлашчено; евангелије, рукопис, от једне стране цјело сребром оковато, а от друге стране велике пулие; евангелије, рукопис, оковато с обе стране сребром и позлашчено; 12 минеја, рукопис на велико коло; 4 пролога, рукопис; поученије, рукопис; октоих, рукопис; златоуст, рукопис.

Руских, 1. московских: 12 минеја, на мало коло; 4 житија свјатих на 12 месеци; 2 пролога, на велико коло; триод, на велико коло; опшча минеја, на мало коло; требник, мали; служебник, на средње коло; псалтир са посљедованием; 2. киевских: требник на средње коло; служебник; апостол на средње коло; 2 осмогласника; библија.

Типик свјатогорски; кључ разумјенија.

Книги на ново добавлени: московске: евангелие, велико, червеним румишем опточено; тик; 12 минѣја, на велико коло; 2 октоиха на велико, а 2 на мало коло; апостоа; поученије евангелско; 2 прмологие; пентикостар; меч духовни; кијевске: катихизис, на велико коло.

Написанне темла:

Крт велики дрвен, с раскулатим можертва сербскаго, позашчен; 2 иконе около крста; 2 мала крста, разбојников; 9 икона, образи апостолов, ветхи; 11 икона, различних празничних, ветхих; 2 иконе престолне, велике, Христова и Бородична, порушене; икона више дври, немудрмано око, ветхо; икона св. Георгија, потолома, ветха; икона св. муч. Кирлика и дукити; дври ветхе позашчене с кубенцами; икона пресвятија Бородичи, ередна, около лозе позашчене; 2 иконе на стаклу пресвятија Бородичи с рни рамови; 5 икона повеки, различних святих, ветхих; 8 икона малих, разних; 2 наложне у цвѣнцѣ, ветхе; наложна, на которой четсја евангелије; 2 свѣшчника, велика, дрвена с костми нашарана; 2 свѣшчника от жельза велика, моговата; 4 свѣшчника от жельза прота; 2 цвѣта от жельза моговата на нижке кандилиа више кивотов висят; 4 свѣшче от дрвета, велике моговате с образи; ормар, велики, в којем стојат книги; камен от мермера соуделани на столу, внемже стоит свѣтаја богоуавленска вода; летен от мезина; 2 летена бакарна; кастрога кагайна внемже свѣтитсја вода; цвѣт от 6 свѣшча, от туча; полизеј бивши велики во время трагедниа на и разбоица, царцета ева стаят; 2 звона, једно от центи и под, а друкло от центе; звоно под центе, которое гласит на јестие братију.

Написанне монастыра:

Сеј монастыр келиями мало не свуд около отражен, т. ј. от восточнија страни келије јесудрвене ветхе, озол неколкоко позидане каменом, двоекатне, покривене шиндром расовом уже обвешаном и вема порушеном, и у том реу еут келијах на само дѣје оправлене. От запада једна стара трапезарија соиздана от пиле, под ном поурум покварен, пребивает без чемера и тавана. На трапези 3 пенжера с ка-трами жельзеними, сва ветха и порушена. До трапезе к еверу, у том реу кухня велика обща сведена на чемер, до јѣја звоница дрвена и како трапеза, кухня, тако и звоница расовом шиндром ветхом и уже непотребном покривена.

От старе трапезе у том реу на полуене, једна келија нова оправлена, и једна нова трапеза, до трапези кухня велика обща на чемер, и тако у том реу полуенем 5 келијах нови от пиле соиздани. Мнугра оправлене, с пота крчеленсана а от цркве некрчеленсана. На тих келијах докати двокатни, долни на чемер свелени, а горни не свелени ниже доправлени. Исход тих келијах подруми на свод. Под келиями велика врата. Поров на вишенисатих келијах от расове шиндре полован. От еверне стране келијах 7, у доленем шчуку от камена соиздате 4 келије между ими 2 оправлене и то худу, а у торнем 3 от кернича и плетера вема непотребне, испред сних келијах тих доклат дрвен, но келије новом шиндром скоро покривене.

Написанне трапезари и в неј вешчеј обрјетанутих се:

Трапезарија ередна, штукатор сверху, на јему образи свѣтава Троици и св. Архангела намоловата, кречем побѣлена ева. На еј: 4 пенжера с катрами жельзеними, на них стакла, но многа поразбијата; образ на даски пресвѣтаја Бородичи лепо изобразено, на јѣј рам пилторским дуклом устроен, позашчен; 2 иконе повекике, на нма чрез вес год образи свѣтих напитки; 2 ормара тилдерска; 3 аслага; 2 куле; столица дрвена; 2 чаршава. Пешкира немјѣлут; 15 паричерних ножева; 2 свѣшчника велика от туча; врата тилдерска с бравом.

Написанне вешчеј бакарних:

4 казана с кащи и глуми, оправана; гугла казанска, загишна; 8 тепенжака; 2 сана велика а 8 мали; казанчичѣ, мѣшавонички; 4 канка тепенжских; тепсја велика а 10 мали; 6 котлова, различних; 10 тежера, различних; 2 таве; тепсја; глум; орнанија; обрик; бевѣр.

Посѣ лета 1733. полугодене вешчи:

82 танира бакарних; 25 сана; 3 тепенје; 3 подложца; орнанија; 7 ибрика; а на ново 2 тепенжера начинене.

Написанне вешчеј кагајних:

10 велики, а 15 ередни кагајнија; 32 танира; 4 саника; 12 кашика.

Посѣ лета 1733. добисне кагајне вешчи:

6 велики, а 7 ередни кагајнија; саники; 8 танира.

Написанне вешчеј жельзених:

Написанне винских сосудов:

29 каца велики и мали, у нихже састоицсја

хакова 1325; 3 качице мале, у нихже састоитеја хакова 90; 5 возионица; 5 ардова велики, у којих јест 200 хакова; 2 ардова менша, у којих јест 70 хакова; ардов от 150 хакова; 3 чабра; 4 табарке; 2 шафоља; 2 љевка дрвена; 2 картије.

Написание вьешвија мобилији:

Качара велика от цигле созидата, покривена растовом шиндром новом; штала от камена созидата, уже покров на јей обветшал; 2 чесме, једна созидана каменом, на јей чардак покривен растовом шиндром, друга порушена, према земли зид; две воденице на грунту монастирском, от камена сазидате, порушене, неоправлене и откривене; воденица на грунту принципском, у селу Бешенови, от камена сазидана, оправна, покривена чамовом даском; хамбар, мален, ветх; 2 винограда, у них 40 мотика; 7 шливика у нима 2000 дрвета; 2 ливаде од 50 косаца; 2 башче посејане, ограждене проштием; 8 волова, теглећи; 2 коња: 40 коза; 32 говеда мали и велики; талиге са оправом; плуг са оправом; ракициница, шашем покривена; 15 хакова вина; 1^{1/2} хаков ракије.

Сеј монастир привилегији своја имјеет:

1. Јосифа цесара римскога, у оригиналу, на пергаменту, написану латинским језиком, на неј печат от месинга, на гајтану златном висјашч, издану на љето 1706. мјесејаца Априлија 9.

2. Копију от сеја привилегији на хартии, на једном листу, видимирату на љето 1708. Февруарија 17.

3. Карафина реамбулација за грунт, на љето 1702. Октоврија посљеднаго на латинском јазичје.

4. Конфирмација привилегији от императрици римскија Марији Терезији, у червеној кадифи, печат висјашч на златну гајтану у месингу, издана чрез хофдепутацију љета 1746. 20. Децемврија.

5. Конфирмација привилегији от тојаже императрици и кралици хунгарскија, у червевој кадифи, печат дрвен на златном гајтану висјашч, издана чрез канцеларију мажарску љета 1747. Јануарија 19.

6. Копија у оправи от обох конфирмации, видимирата, с реамбулацијом и планом.

7. Турских царей и везиров 4 парчета фермана.

Сего монастира хумки:

1. Чешма. 2. Мишка Степановић. 3. Станка Пакленовић. 4. Турска долина. 5. Јоана Мијатовића. 6. Рашковац. 7. Милића Исаковић. 8. Велики раст.

Досада сему монастиру.

1. От Реметице чрез братију монастиру Беочина, от времење посљеднија реалибулацији почета, за неправедне положене хумке.

2. От сељан села Бешенова, како во шуми, тако и во прочем чинет досаждение, а казујут сељани, да они то чинет чрез заповјест илочкаго администратора Г. барона Брњаковић.

Високопреосвјашчењши и Високодостојбејши Г. Арх. и Митр. Г. Павел Ненадовић, под датумом 21. сего текушчаго, пришел здје из мон. Јазка на генералнују визитацију, и заутра 22. по слуханију божественија литургии, читал во церкви народу поучителное слово. А 24. сам Них Виск. изволил божественују служити литургију, купно с Г. епископом Партением Павловићем, архимандритом раковачким Никанором, Викентием арх. шишатовачким, Арсением Радивојевићем ексархом, салужашчи јешче Данијл јер. реметски, Викентиј архидјакон Арх. митрополитски, и јешче 3 дјакона. На тој хиротонии посвјатил јединаго от мирских дјаконов во свјашченство, а јединаго от здјешних монахов во дјакона, а во своје времења Партениј епископ посвјашченија читал народу поучителное слово.

По отпустје же Високопреосвјашчењши Г. Арх. и Митр. читал молитву над уеопшима, Стефаном и Ангелилеју, сродниками архидјаконовим.

На питање да ли има злочинаца и злодјеја, одговорише да нема. Приказасмо игумену и братији (наводи се шта треба да оправе и набаве), а за тим: прьаворцем земљомером опредјеливати за домове и стае их, и домове их у ред уводити, а не гдје кто хошчет по воли својеј правити, но должен игумен с собором договоритасја и протоколirati.

Сија визитација и т. д. као и код осталих монастира — — и совершисја м. Јунија 24. 1753. года.

Партеније Павловић епископ, Арсенији Радивојевић, Арх. и Митр. у Срему Ексарх, Викентији Поповић, архимандрит шишатовачки, Исаије Исаијевић игумен реметски.

Наставиће се.

Епархијска скупштина у Плашком.

(Свршетак.)

Ето, ово је ток неодржане епархијске скупштине у Плашком.

Тенденциозно подмеће се данашњој

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Епархијској Управи, а нарочито Високом Предсједништву, да оно иде за тим, да до скупштине и не дође, него да и на даље подржава незаконито стање, сунституте и устарабарски одбор.

Ко је у тој ствари необавијештен, рећи ће можда: „па и јест тако.“ Ал ми ћемо доказати, да баш није тако, него баш на против, да је Управи много стало до тога, да се скупштина одржи, и да даде рачуна о досадашњем раду своме. И зашто на пошљетку да преза и страхује, кад је рад досадашње Управе, нарочито рад Високопреосвештеног Госп. Епископа, отворена књига! Ено сваком, ко се зато интересује „Извјештаја“ о раду Епарх. Управе ове од 1. јануара 1880. до 31. Децембра 1902. па ко има поље у себи поштења и увиђавности, тај ће из далека још скинути капу Управи овој, па рећи: „Хвала на својском заузимању и мушком држању око одржања чистоте св. нам Православља, реда, рада и дисциплине у Дијецези овој!“

Године 1888. 1891. 1893. сазвана је Епарх. скупштина, ал се није одржати могла. И 1897. покушаји су чињени, али ни тада не дође до ње ради познате буне — не било јој трага! А ко за ту буну гријех на души носи, нек му на души и буде! Доста то, да се ни једна од тијех скупштина одржати није могла, а из проста разлога, што ни на једну не дође довољан број чланова, да би се у смислу саборског пословника, кога су прве три скупштине (1871. 1875. и 1880.) усвојиле, радити могло.

Раштрканости Дијецезе наше и слабој комуникацији није тек управа крива, а није богме ни сâм Госп. Епископ, јер „далеко су до Комића пути.“ Гђе је Јасеновац, а гђе ли Зрмања!

Иницијативом Високопреосв. Госп. Епископа сазвана је ево и ова Епарх. скупштина, па ето ни те небѣ! Јавна штампа наша држала је као у воску, да ће и „ромица“ на скупштину доћи. „Нека — каже — нитко не сумња у наше родољубље. Доћићемо, па макар и 10 дана у Плашком остати морали.“ Само што не веле: „Ко не доша' на бој на Косово...“

А кад тамо, а оно опет ништа. И сад

наравно има стотину приговора. Приговарају између осталог Управи и то, да је позиве касно разаслала. Но ни то не стоји, јер позиви су разаслани 10 дана прије скупштине, а Управа није знала, нити знати могла, да ће послѣје онако лијепијех прољетнијех дана затрпаги снијег преко кољена, „па нам младим пута препријечити.“

Силни брзојави из баш врлетне и неприступачне Лике и Крбаве сведоче нам најбоље, да су благовремено обавијештени епарх. скупштинари. Тако парох Плочански, коме је пошта чак у Ловињу; парох Дебело-брдски, коме је пошта у Бунићу; парох Залужнички — у Врховинама и т. д. извињавају се, да ради међава доћи не могу. Парох Сувајски, који је тако рећи с ону страну свијета, и тај долази покасно, а све онако стар и немоћан. И Мазински парох, до кога „ни орле“ не може, долази, а тек не може се и не смије претпоставити, да је ради „промјене зрака“ на онаком злу у Плашки посегао. Кад је дакле позив на вријеме стигао у Сувају и у Мазин, богме све могао је још лакше и брже у — Карловац. Па и неки Агбаба долази *ијешнице* из врхвце Лике, из Грачаца, а то значи, да је и позван био.

Нећемо тврдити, да су баш сви скупштинари благовремено обавијештени, и ако сви позвани, ал тек опет морамо одбити приговор, да је скупштинаре требала власт у *рекомандираном* писму посебице позвати. Ма дајте ви господо створте најприје извор за такве и сличне трошкове, па онда заповиједајте! А и онај приговор, да је дан скупштине требало у званичном органу објавити, и тај приговор сâм по себи пада, јер у овоодносној уредби ниђе не стоји, да то бити мора. Власт је позвала скупштинаре путем парох. звања, јер у њима има највише вјере и поуздања, премда се је на жалост на више мијеста у том погледу на „врбов клин“ наслонила. Најлакше је рећи: није стигло. Не тако, господо, не! Та већ и вранци по крововима знаду за ону: „у сриједу на сриједу.“ Ал на што дуљити, кад су нам повраћене доставнице најбоља за то гаранција. До понеђељка 14./27. Априла т. г. стигло је 146 доставница, од којих ни једна није при-

мњена послје 6./19. Априла. А стижу ево и данас непрестано. Па да је дошло само оно 146 скупштинара, било би их из вишка доста, и скуштина би се одржала била. Нека дакле нитко ником не приговара, јер тек са 90 људи не да се радити, а и од те деведесеторице пет их је било, које вјеродавнице не имадоше, макар да је сваком у позиву изречно наглашено, да сваки своју вјеродавницу са собом понесе.

Реченог дана (9. 22. Апр. о. г.) Плашки је оживио. Све овђе — онде видиш по групу људи, гђе за јуначко питају се здравље. Око 8 сати отишао је прото Плашчански Високопреосвећеном Госп. Епископу и рекао му, да би по његову мишљењу лијепо било, кад би свештенство корпоративно приступило руци св. владике свога, и поклонило му се. Разумије се, да је тој жељи противио и Госп. Епископ на сусрет изишао. „Добро — каже — ал тек тамо пред призиваније св. Духа.“ И тако је и б. л. Прото Плашчански као мјесни прото превео је свештенство, и у кратко поздравио Епископа Дијецезана, и на завршетку рекао, да му и овај скуп послужи као јасан доказ о *неограниченој и бескрајној оданости* Његова *вијерно-оданог* свештенства. Поводом тим захвалило се Њег. Високопреосвештенство најусрдније милом и драгом свештенству свом, па је развило прекрасну поуку о *духовној вези*, која га са Његовим свештенством веже. „Док гођ — рече — буде постојала међу нама та духовна, самим Христом установљена веза, гледаћу увијек у залог лијепе будућности наше. Али знајте, да ће сваки онај, који покуша да ту везу прекине, наићи на јаки отпор и са стране моје, и са стране свјесног и драгог ми свештенства мога.“

Није то дакле „литанија,“ него је то Архиепископска поука, пуна смисла и пуна значаја, а која је услиједила *можда* на ријечи протине о „*бескрајној оданости*.“ Није дакле истинит извјештај тога „нарочитог извјештача,“ да ће наићи на отпор онај који не буде „*мишао стопала његовим*.“ А није истина ни то, да је свештенство *цитирано* на поклоњење, него то је замицао и предлог протe Косановића, па ако је погријешно, судите му. Неко је то тек

морао преузети иницијативу, па позвати свештенство на свету дужност, коју му у осталом налажу и дисциплинарна правила; а коцка та пала је случајно на проту плашчанскога, па шта сад? Да, да, „дисциплинарна правила.“ То и јест трн у оку браћи од опозиције, јер правила та оће реда и — рада, а то њима не иде у рачун. Чий *шбразз сей ѿ написаніе?* *кесареѣз* (Мат. 22. 20. 21.) Правила та добила су превишње потврђење 5. Марта 1900. интим. кр. уг. министра предсједника од 18. Марта 1900. бр. 812 М. п. II. односно од 22. Априла 1900. бр. 1411./М. п. II. Капу дакле дође и свештено и свјетовно лице, јер ту је „*шбразз Кесареѣз!*“

Него жалосно је, да се међу свештенством налази и такијех људи, који тенденциозно изврћу ријечи свога Епископа, и у јавности завађају необавијештену публику. „Нарочитог извјештача“ није било, већ да је био у — мантији. Ма лако је пуцати иза бусије. Дед изиђи с именом на сриједу, незнана делијо! Зар се тако служи оној великој и узвишеној мисли Христовој о међусобном поштовању и љубави? Зар ћеш тиме користити цркви и народу своме, ако народу томе омрзиш поглавицу цркве, владикау његова? Зар те није сјетовала 1897. год? — траг јој се утрљо! Док је свештенство слушало „литанију“ у двору, дотле су остали скупштинари у скуштинској дворани конференсали и осуђивали „*октроисани дневни ред*,“ а не знаду, да је то био само *предлог*, и — ништа више.

И заиста, ти људи много држе до себе. Замијерају проти Косановићу, што их није поздравио „добродошлицом.“ Ал којим правом ви господо тражите од протe, да он вас добродошлицом поздравља, кад он и незна за вас. Прото јест домаћин, ал и ви сте страни људи, па резон би био — кад се већ резонем размећете — да сте ви најприје проти — домаћину посјету учинили. . . .

Завоње звоно и пуче топ. Кренусмо у цркву. Послије призиванија приђосмо под водством Епископа Дијецезана у мјесну школу, гђе узе ријеч Високопреосв. Госп. Епископ. (Поздравни говор донесмо по стенограму, ал жао нам је, да није свака

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ријеч ухваћена, јер има момената, који баш кваре смисао говора тога.) И опште је мишљење било, да ће се послије толико покушаја ова скупштина заиста одржати, јер изгледало нас је много, и сви смо се томе радовали, а радости тој дао је израза и сâм Високопреосв. Господин Епископ, рекавши: „Мило ми је, да видим лијепу слику изабраника народа и свештенства мога.“ „Састадосмо се у ове дане свијетле, кад нам је указана љубав Христова, па дајте господо и браћо и духовна чада моја, да на свјетлости и љубави те свршимо задатак, који нам предстоји.“ Тим би отворена скупштина. Говор тај саслушан је великом пажњом, а процраћен бурним: живео!

Приступило се предавању вјеродавница, и на велику жалост свију нас испоставило се, да нас је око варало, и да су присутна само 84 скупштинара, дакле далеко мање и од подполовичне већине, без које се наравно радити не може. Узе и опет ријеч Високопреосв. Г. Епископ и рече, да му је жао, да поред толиког труда и трошка ипак неће моћи скупштина радити. „Будите увјерени, да ми је жао.“ Истину говорим „послашествоујущий ми совѣсти мои, акъ не агъ (Римљ. 9. 1.) И ето те су ријечи учиниле „врло неповољан утисак на скупштину.“ Поглавица цркве „мора се клети пред народним представницима.“

Ал није то клетва, људи. Та то је само призвати савјест за свједока, а то је ето чинио и Апостол Павле, тај највећи авторитет у православној цркви нашој, па зашто онда неби и прејемник његов — Епископ?! Римљани су сумњичили Павла, а ви сумњичите Епископа. Све је то бадава. „Ни высота ни глбвина ни ина тварь какъ козможетъ насъ разлачити ѿ љубви Божіа.“

Но радознали и наоштрени скупштинари оће ипак рада. И баш они, који се највише позивају на автономне уредбе наше и највише јашу на њима, баш они оће, да погазе уредбе те, па да се конституишу не по чл. XI. т. ј. према фактичном броју душа, по ком су и бирани, него по чл. XII. привр. уређења! Наравно, да Госп. Епископ није ни могао ни смио тој жељи њиховој на сусрет изићи, тим мање, што

постоји изречна наредба Саб. Одбора, да се скупштинари имају бирати, па ео ipso и конституисати према фактичном броју душа. Ал на њихово наваљивање и на предлог Петра Крајновића, ипак им је дозволио, да изаберу верификациони одбор од 15 лица, који ће вјеродавнице испитати. Ко вели: баш да видим шта ћете створити. Но ма како трудио се тај одбор, опет није могао од 84 измајсторисати 137 скупштинара. То је управо био излишан посао, ал код већ нарамили, нек им и то буде. Па шта су урадили? ништа Тај назови верификациони одбор, који није ни проглашен од предсједништва као такав, повукао се у побочну собу не да ради оно, на што је позван, него да прекорачује дјелокруг свој, па се бадио на поље, гђе већ престаје компетенција његова. Тако је н. пр. против чл. III. привр. уређења дао скупштинско право јереју Душану Кнежевићу, пароху Г. карловачком, што је властан само сабор учинити. Један члан одбора умолио је Г. Епископа, да све на верификацију односеће се списе уступи одбору на увид, што је наравно и добио. И људи зајагмише списе и — макац! Нијели то отимачина? И биљезник консисторјални лети од биртије до биртије да му списе врате, а вожд њихов одговара: „нека дође по списе онај, ко нам их је дао, па ће их добити, а вама их не дамо.“ Зар сте ви људи тако ниско пали, да очекујете од свога Епископа, да се он у биртије Плашчанске завлачи, па да вас још моли за списе, које је само по доброту својој на увид дао! Доколѣ терплю вы, доколѣ вѣдѣ с вами! Док је тако тај назови-одбор праћакао се, дотле су некоји скупштинари почели разилазити се, видећи, да од те одборове работе ништа бити неће. Та није нитко луд, да издурава њих, док претресу и оно, на што су звани и незвани. Њихово је било прегледати вјеродавнице и — ништа више.

Его тако бѣ и прође Епархијска скупштина наша. И право рече онај, да скупштина није ни распуштена. И није, јер је није ни било.

Један скупштинар.

Правила

митрополита Вићентија Јовановића и Павла
Ненадовића за протопрезвитере.

Приопштио: Д. Р.

Од свију српских архиепископа-патријараха од св. Саве до данашњег дана, ниједан се није онолико заузимао за ред у цркви, нити издао онолико правила ради тога, колико се заузимао и издао архиепископ и митрополит Београдско-Карловачки Вићентије Јовановић (1731. до 1737).

Он је најме уз старање да се у народу подижу школе, због чега је довео и професоре у Карловце из Русије за ново-отворену латинско-славенску школу, издао правила за свештенике, протопрезвитере, калуђере, црквене тудоре.

Правила његова за свештенике штампана су 1868. у „Беседи“, а издата су 3. Марта 1733.

Ова су правила штампана у „Беседи“ под именом „Правила владике бачког Висариона Павловића“, уз то с многим погрешкама и изостављеним местима.

Покојни парох Аврам Борђошки, који је иста правила обелоданио, видећи да их је бачки владика Висарион Павловић објавио свештенству, држао је, да их је он и издао.

Правила за калуђере су такође штампана 1870. у „Беседи“, а издата су 1. Новембра 1733.

Ми смо о овим правилима говорили у „Јавору“ 1877., и исправили погрешке и попунили изостављена места, а подједно и напоменули, да је правила за свештенике издао митрополит Вићентије Јовановић, а не владика бачки Висарион Павловић.

Правила за црквене тудоре по варошима штампана су прво у „Јавору“ 1890., за тим су отштампана из „Јавора“ у чланку „Из прошлости Вуковара обзиром на тамошње Србе, написао Риста Михајловић.“

Како су и иста правила са свим погрешно штампана, ми смо их у верном препису тачно штампали у својој књизи:

„Српска Митрополија Карловачка“ око
половине XVIII. века.

Правила Вићентијева за протопрезвитере, до сад нису штампана, нити се знало, да је он уз остала поменута правила, издао и за њих правила.

1734. Маја 18. митрополит Вићентије, између осталих питања управљених у 24 тачке на скупљене епископе у Осеку, под 19. питао их је, да ли налазе, да су његова правила за свештенике и монахе добра, и да ли ће их за своје епархије примити. Епископи, заискаше од њега иста правила, да их прегледају, и која их епархија може примити, да их прими уз пристанак клира и народа. Тешко је — рекоше — свугде провести једнако устројство, но за то ће они по дужности својој колико год могу, ревновати за благочашће! (Летопис књ. 200. стр. 101.)

У ово је време митрополит Вићентије био у највећој завади са већином епископа, којима се није допадала његова строгост.

Што се сазнало за Вићентијева правила за свештенике, калуђере и протопрезвитере, има се захвалити митрополиту карловачком Павлу Ненадовићу, који их је изнашао и објавио свештенству.

По речма митрополита Ненадовића, у своме циркулару на свештенство сремске дијецезе од 26. Јунија 1753., свештенство је по смрти „свјатопочившаго Арх. и Митрополита Г. Вићентија Јовановића, ова (правила) подерали, а ова спалили.“

Митрополит Ненадовић, не само да је поменуто Вићентијева правила објавио свештенству и калуђерима него је и сâм допунио Вићентијева правила за калуђере под именом „Воља и указ“, и објавио их калуђерима 28. Августа 1749., која смо ми штампали у „Јавору“ 1877.

А тако је исто он допунио и Вићентијева правила за протопрезвитере, односно и сâм издао правила за њих у два маха, која ћемо овде навести.

Правила за протопрезвитере под именом: „Кратка набака протопрезвитерских њих должности“, штампана су у Бечу у Курцбековој штампарији, без ознаке ко их је издао и које су године штампана,

и то са свим друкчија и од Вићентијевих и од Ненадовићевих правила.

Курцбекова је штампарија постојала од 1771.—1793., те како су у том времену били архиепископи - митрополити: Јован Ђорђевић, Вићентије Јовановић Видак, Мојсије Путник и Стефан Стратимировић; не може се знати, ко их је од њих дао штампати, односно ко их је издао.

Правила Вићентијева за протопрезвитере гласе:

Павел Божијеју милостију православни Архиепископ карловачки и всего в державје их ц. к. величества обретајушчагосја славно-сербскога и валахијскога народа митрополит.

Доволно презвитером, свјашченству и дјаконом, наставленија предал Бог Павлом апостолом (в дјејанијах гл. 20.; I. послание к Тимотеју гл. 3. и к Титу гл. 1), ибо ашче би заповједанаја от него хранили, нетребовала би церков вјашчих правил и уставов. Но понеже церковни причет не мало разврашчен по времени јавилсја; того ради свјати отци многаја ко исправленију онаго правила, на разних соборјех издавали, по усмотреним нуждом времен. И тија убо всја устави, по книгах соборов закљученија, здје прилагати не нужда.

Но понеже собственија видјети јест во причте церковном немошчи, во наших церквах здјешнија Архиепископско-Митрополитскија епархији Сремскија: того ради и собственаја, сверху преждних исправленија, слову Божију согласнаја сочинити подобает, образом древних отец, да би тако пастирие вједали, что должни суг набљудати во парохиах и причетниках, и причет знал би прави пут званија своего.

Пачеже и великое сије правителство, мјерност наша, и с сушчим при себје архијерејев синодом и клиром, лучше би возмогли дјествовати, во обшчем надсмотрении чина церковнаго.

О чесом в прешедших љетјех, усмотрив опасно, по времени возведенија на престол Бјелградскога и Карловачкаго кормителства, блаженија памјати преосвјашчени Арх. и Митрополит Г. Викентиј Јовановић, сиј благо разсудства и ученија исполнен, архинастиреки подвижесја, в јего епархии Сремској, ради тогда јавившагосја в причине нестроенија, сочини прибавление правил причта церковнаго

о протопрезвитерах, пресвитерах, дјакомах и прочих причетниках. Вједајаже, јако во совјетје многих спасение бивает, несотвори свое чуждо извјестија архијерејскога, и всего освјашченанаго собора: при двоју бо или триех свјдетелеј станет всјак глагол. И таковаја правила причта, тјеми согласием соутвердив, всјем парохиах церкви епархии Арх. Митрополитскија Сремскија ко прочитанију давати повеље, которое прибавление правил здје сједует.

Викентиј, Божијеју милостију православни митрополит Бјелградски и т. д.

Благоговјејјеши во протопрезвитерех Н. Н. благодат Божја да будет умудрјајушчаја тја во спасение.

Понеже ставилнаја грамата от смиреннија нашего, твоему благовјенству данаја, ишчет званију твоему приличествујушчаја својства, имиже сушчија во протопопији твоеј врученија тебје свјашченики, дјакоми же и вес причет церковни, благостројно управљати и о церковном благочинии и уставје, добрје смотрјети и пешчисја: људи же благовјерију и богозаконију учити и настављати. Сего ради должно јест тебје протопрезвитеру сија посједујушчаја правила, крјепко и неизмјерно всегда хранили, јаже суг тебје инструкциијеју.

1. Первјеје, да будеш ти по божественому апостолу Павлу, образ вјерним, словом, житием, љубовију, духом, вјероју, чистотоју. Да внимаеш же чтенију, утјешенију, ученију, и нерадиши о своем даровании, жирушчем в тебје, јеже дано тебје бист, со возложением руку свјашченства. Которое дарование да възгрјеваеш, јакоже страхом Божиим, сице и частократним прочитанием, свјашчених правил, апостолских, седм вселенских и девјатих помјестних соборов, и св. учителиј толкованија на свјашченое ветхаго и новаго завјета писание. Јеже вједати тебје и умјети закон Господен добрје, и преданија богоносних отец, да јегда вопрошен будеш от потчинених тебје свјашчеников, дјаконов же и клириков, о свјашченодјествии и свјашчених правилех, и уставах церковних, да возможеш их обучавати и исправљати право и несумлительне, тако, јакоже церковни светилници и учителие, своими писаниами истолковаша и научиша.

2. Да подвизаеш и понуждаеш свјашченики и дјакоми, на частократное исповједание пред отцем духовним; и особнаго им пра-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BG

вила и молитв нељеностное исполнение, и жи-
тија исправление. Неприходјашчија же на со-
борное пјение в церков, да исправљаеши и
наказуеши их, оними шчрафами, иже в пјатом
правиље, и на концје во пристјажании напи-
саном и знаменованом.

3. Шест крат чрез једин год, сије јест:
по једин крат во два мјесеца днеј, да про-
идеши по својеј протопоии надсмотрити свја-
шченики, и извидити, у јегоже имати оних
пјат нуждних книг иже во первом правиље от
оних 40. пунктов написанија, прочитајутли их
по временем опредјеленим от нас, и добрјели
и разумноли читајут, или ни. Такожде же и
оних во втором правиље назнаменованих осма-
десјат предјелов, вједјенија и памјати достојнија,
јаже в катихисисје и в малом букварцје на-
писана обрјетајутеја; знајутли их на изуост изрја-
дно, и памјатствујутли их добрје по повеље-
нију нашему, или ни. А у јегоже сих книг
неимјеет, временем же њекогда обрјести их
возможет и могуство имати зачто их купити,
да увјешчаеши јего и властију нашеју при-
запретиши, да имат их неотложно купити.
Ашче же кто от свјашчеников и дјаконов
скудни јест, и неимјеет зачто купити, то па-
рохијани јего да увјешчаеши, и научиши им
заповједеј церковних, да дјело милосердија со-
творјајут, и спасенију служашчија им сија книги
купјат, јаже церковнија имјеноватисја будут.

4. Тогоже времена и прохожденија твоего,
и сија добрје да надмотраеши, како свјашче-
ници пјат таинств церковних имже строители
сут, дјејствујут, и знајутли вешчества и совер-
шенија их извјесно, и посљедованија сих таинств
читајутли изрјадно и право. Такожде и всја
церковнаја посљедованија и служенија, сије
јест: трех литургии, Златоуостаго, Василија ве-
ликаго и преже свјашченија литургии, утрени,
часов, литии и междучасии, и прочаја совер-
шајутли чино, порјадноже и по типикону, или
ни; и во всјех сих исправљати их совјетно.
Небрегушчија обличением и запрешчением, по-
сљедователњеже и соборним наказанием.

5. При сем да извидиши, и опасно изсье-
дуеши, служитли и совершајутли свјашченици,
во весјех и сељех божественују литургију, в
недјели и суботи, и праздници господскија и
свјатих, по образу от нас расположеному, иже
во девјатом правиље, и с каковими просфори
и вином тајну тјела и крове Христови совер-

шајут, и како сија свјатија тајни болних ради
храват, и ометајутли свјатују трапезу, про-
скомидију же и вес олтар, и предолтарне
от праха и паучини, и исполњајутли веја тако
в тајње сеј служашчаја, јакже в 10., 11.,
12., 13., 14., 15. 16. правиље от нас
установљено и заповједано им јест, или ни; и
ашче неисполњајут за скудост ли и немошч,
или за љеност и небрежние неисполњајут, и
также по образу и случају бивајущему даиспра-
вљаеши их в сих и наказуеши благоразсудно.

6. И сија всјачески опасно да разсматра-
еши и истјазуеши, о крешчении младенцев, о
вјенчании, о исповједи, како совершајут свја-
шченици, и учатли јакже своја им домашнија,
также и хотјашчија женитисја и посјагати, и
прочја парохииани великиа и малиа, и сушчија
над скотами пастири молитвје Господнеј и дје-
лованију Богородицје, и исповједанију вјерје,
и десјатим заповједем Божиим, по образу и
времену от нас установленому и расположе-
му, јакже во 18. 19. и 20. правиље напи-
сано јест, или ни; и тако всегда благовремено
и безвремено да понуждаеши их сија испол-
њати нељеностно, под шчраф и правильное на-
казание.

7. Словом јединим решчи, опасно да раз-
смотрјаеши и истјазуеши, во всјаком прихожде-
нии и визитации церквеј и свјашчеников, су-
шчих во протопоии твоеј, дјејствујутли и со-
вершајутли веја оноја уставоположенија, јаже
в 40. правиљех от нас написанија и преда-
таја сут, и прочитајут ли их частократно, и
памјатствујутли их добрје, или ни: и ашче
недјејствујут и несовершајут по оному образу,
да разсматраеши и испитно чего ради за ску-
достли и немошч несовершајут, или за љеност
и небрежение, и сија случаи нам да извје-
ствуеши и доносиши.

8. Но убо јелма сија преднаписанаја над-
смотренија, и стјажанија же и исправленија,
не малаго требујут искуства и разсудденија,
сега ради должно јест тебје, јакже свјашче-
них писаниј и правил апостолских и отече-
ских и искуство и вједјение имјети, тако и
оних 40 правил и пристјажанија на концје
написанаја, добрје и извјестно знати, и в не-
забитној памјати имјети и содржавати, и в них
написанаја јаже касајутеја должности твојеја
преже сам творити таже учити, ибо дјело сло-
веса утверждает.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

9. К сим же вејем преднаписаним, и сија должности твојеја сут, обучавати себе и при-готовљавати во проповједи слова Божјија, в недјели и празници Господскија и свјатих, не точију в мјестје и церкви идјеже живеши, но јегда имјејеши времја и возможности будет, и к иным церквам протопоии твојеј сушчим (идјеже њест насие дјело искуснаго свјашченика) отити и народу проповједати и за сија труди должни будут тебје оних мјест свјашченици, приличноју дискрецијеју, в каковом либо видје благодарно послужити, и с честију препроводити, и в купје со своими парохиани подвоз от мјеста до мјеста давати.

10. Јешче же должност јест твоја училишча отроков, јаже во протопоии твојеј сут (ашче онаја и малаја сут, или и болша будут) надсмотравати, и в призрјении имјети, да би магистри приљежно учили, чиному и изрјадному чтенију. При томже да увјешчаеши словом благовјетливим, своја парохиани добрје и имушчија такожде и при смерти тестаментом завјешчанија о своем имјенији своих помощч к школному составленију и магистров доволствованију и да принушдаеши первјеје свјашченики, таже и парохијани, сини своја во школу да посилајут, свјашчеником под извержение от чина, мирским же под отлучением от церкви и причащения.

11. Јешче потребно и о сем приљежати тебје, извјестно испитовати и увједјети каждаго љета, по једин крат всјех церквеј иже во протопоии твојеј сушчих приходи и расходи во какових либо видјех онија буди, и в протокол особни сија да вписуеши, и нам в вједжение да приносиши.

12. На конец вејех сих, јако же по званију твоему протопресвитерском прилчествујущчаја својства, к строенију и дјејствованију св. таин, и церковних последовани и свјашчеников и дјаконов же и клириков, и всего собора церковнаго, исправленију и спасенију, должен јеси со всјаким усердием, бодростију же и тишчанием (по наученију нашему и образу, иже в ставилъеј от смирения нашего даъеј тебје грамотје написаному, аки всевидјашчими Божијми очеси назираем) исполнити и дјелати; тако и по титље и званију твоему епитропскому, от нас тебје даному, должен јеси и всјачески обвјазан, первјеје постојателно вјерност и истину нам хранити, и с нами не-

лицемјерно во всем обходитисја (аки пред Богом работаја). По том с фамилијеју духовноју нашеја резиденции, сије јест: с екзархи и дјакони нашими, во сојузје љубве братскија праводушно бити, и јакоже во духовних дјел совјетје, расужденији же и сужденији, тако и за всјаки интерес обшчества нашего архијерејскаго и резиденции нашеја вкупје с ними консисториум да имјееши. За јеже јако от Господа Бога власт и милост, аки вјерни и мудри строитељ, в дењ праведнаго въздајанија получити будеши: тако от нашего смирения архијерејское молитвенное благословение и отеческое милостивое призрјение, всегда имјети будеши. Ашче ли сија преднаписанаја дјела званијам твоим прилчествујущчаја, по презренију и небрежненију, љености же и упорству исполъати не будеши: то онога љениваго раба иже во евангелии реченаго, сокрившаго талант Господа своего в земљу, и прикупа им несодјелавшаго, изречение услышиши, и самим искусом под оное наказание правильное, иже во ставилној грамотје (от нас тебје даној во мјешченое обрјетаејсја) дјествительно подпадеши, и за всегдашнее извјестие и не временое и вјечное содержание.

Собственоју рукоју нашеју подписахом и печатију утвердихом. Љета спасенија нашего 1733. маја 12.

М. П. Викентиј Јовановић с. р.

13. Јешче же и сие званију твоему весма належашчаја прибављаем: абие в первом, не ожидаја втораго и третиаго звона, в церков да потшчишисја и при проскомидии добрје да надсмотрјаеши како свјашченици совершајут, и знајутли тако јакоже достојно знати, и по типикону и правилу дјејствовати, и незнајущчија свјашченики и дјакони да настављаеши и научаеши, правилъе дјејствовати и совершати. И сија воистину должности потребнија без отложенија да исполъаеши. Наипаче же должност буди тебје назирати приљежно о сем, и заповједовати, ашче недосијеши, и иным сицевија должности исполъати, иже без преколовија всјакаго послушанием да повинујутсја свјашченици.

Тјемже мјерност наша со сушчим при нас Архијерејским Синодом, и епархији Богохранимија нашеја Арх. Митрополитскија Сремскија церквеј клиром прочетше изложенаја правила о причтје церковном, блаженаја памјати бра-

том нашеја мјерности и предцесором Арх. Митрополитом Г. Викентијем Јовановићем, обрјетохом посљедователна догматом Христови цркве, и купно согласнаја свјашченим каноном.

Трудовже в сих правилах, плоди блаженіја памјати благопомјанутаго тогожде Г. Арх. и Митрополита, ми не точију ни мало окрадајушче, и изложение сих правил ни в чем умаљајушче: но за похвалное, достопамјатное весма нужное и прилично чину свјашченическому исполњавати разсудивше, за свидјетелствуем, и њекаја јешче подобње нужднаја (јаже времја тогда прекратило) в прошедшем љетје 1749. от нас изложенаја инструкциију протопресвитером правила за благоџение, благостроение, благосостояние и ползу душевнују напутствујушчаја, некајже ко исправленіју будущему причти церковнаго, приличествујушчаја к оним приљживше, подарити судихом. И онаја и сија потврждаем, да в напред свјашченици обоја непремјено и опасно хранити имут. Ашче же протопресвитер или свјашченик маду пријав нам за свидјетелствует которују вещь, дјела и случај правил сих изложение, что угодно извершајутсеја и исполњајут, а истина необрјашчетеја, такови да лишен будет власти својеја, и извержен будет от сана своего. И сије во лучшее соутверждение и подкрјепление от нас издадесеја в нашеј Арх. Митрополитској резиденцији Карловачкој, Јулија 10., љета 1753.

М. П. Павел Ненадовић с. р.

(Наставиће се)

О

изашиљању изасланика конзисторијалног или административног одбора у црквене скупштине.

Д. Р.

Поводом изашиљања два изасланика епархијског административног одбора вршачког у панчевачку црквену општину, да присуствују при избору једне трећине скупштинара и да пазе, да се избор обави по рескриптуалном наређењу; добили смо с више страна питање, да одговоримо: да л је исто изашиљање на закону основано или није?

Одазивајући се тим позивама, одговарамо на

исто питање: *исто изашиљање не само да није на закону — рескриптуалном наређењу — основано; него му је са свим супротивно, те је по томе и за највећу осуду.*

А за ову нашу тврдњу, нека послужи следеће.

Познато је у српству, да је од свију црквених општина у карловачкој митрополији, панчевачка црквена општина најуреднија општина, која служи осталима за узор.

И пошто је она *таква*, није чудо, што је она многима трн у оку, те се не од данас, но од дужег времена настоји, да и она постане врзним колом, као што су многе и многе наше црквене општине.

А пошто се то може постићи само безаконјем; није чудо ни то, што се и њему притекло.

На молбу Косте Васиљевића и другова из Панчева, да се изашљу од стране епархијског вршачког административног одбора чланови г. г. др. Славко Милетић и Мита Клицин, да присуствују избору $\frac{1}{3}$ скупштинара, пошто црквени одбор не улива им поверење, да ће избором праведно и по закону руководити, што се може — рекоше — већ из тога видети, што црквени одбор њиховој странци ~~теме~~ чини при уплаћивању парохијала, односно није их опоменуо на уплату истога, а своје је присталице позвао на то; *административни је одбор и не позвавши панчевачки црквени одбор да каже своје примедбе на исту молбу, одредио помемуга своја два члана да присуствују избору као повереници власти.*

И ако је у целом изображеном свету — бар у данашњем — обичај, да се нико не може пре осудити, док се не саслуша и не извиди истинитост оптужбе (Васиљевића и другова упитни поднесак није молба, као што они рекоше и као што га је административни одбор узео за молбу, него проста оптужба) —; нема сумње, да је тако требао радити са поднеском Васиљевићева и другова, и вршачки административни одбор, који се састоји из самих радикала, који до неба пиште, кад се ко од њих осуди неаслушан.

Ово је дакле прва некоректност, а подједно и незаконитост вршачког административног одбора, коју није требао ни смео учинити, па ма како мрзио панчевачки црквени одбор, јер је тиме показао своју тесногрудост, а подједно и доказао, да њему није стало до принципа, него до партизанства и освете. А то тек радикалска странка није требала да чини, јер кад се стане

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Њојзи враћати зајам, послужиће за оправдање таког поступка и поменути случај панчевачки.

И овај пример показује, да ми Срби нисмо и не умемо бити људи од начела, па да нам је начело светиња, него ситничари и партизани, којима је принцип освета и партизанство, те није чудо, што ми сваку па и најлибералнију установу, изигравамо и у своју партизанску корист употребљавамо, нити су за нас икакве установе и уредбе.

У кр. рескрипту од 10. Авг. 1868. једино се у §. 32. П. А. вели, да „у скупштини може по нужди у појединим ванредним случајевима присуствовати изасланик конзисторијални. Он заузима почасно место с десне стране председника. Он може, кадгод за нужно нађе, а да у самом решавању предмета не учествује, предлоге чинити. Он има председника потпомагати у наредбама, да се ред успостави и уредно саветовање постигне.“

Кад је у XVIII. седници саборској 19. фебруара 1865. био говор о овом §. [исти је у синодско-саборском предлогу био §. 31. и гласио је: „У скупштини може присуствовати и изасланик конзисторијски. — —“. На предлог комесара генерала Филиповића, стављено је „по нужди и потреби“, а на предлог Милетићев: „за изванредне и поједине случајеве“, и тако је исти гласио: „У скупштини може по нужди [„Филиповићев уметак „и по потреби“, иснао је у редакцији) у појединим изванредним случајевима присуствовати изасланик конзисторијални. —“]; тада је Милетић „у опште био противан њему, јер се не слаже с општинском аутономијом“, као да је слутио, да ће га јединац његов на зло употребити.

По овоме је дакле власна конзисторија односно административни одбор *само у скупштинске седнице* по нужди у појединим ванредним случајевима, изашиљати свога изасланика, *а не и у одборске седнице.*

Црквена је скупштина заступство општине и контрола црквеног одбора, с тога виша власт може имати посла само са црквеном скупштином, а не и са одбором, пошто је црквени одбор за свој рад одговоран црквеној скупштини, из које је и изабрат.

Па и ако је црквени одбор одговоран црквеној скупштини за свој рад, има ствари, за које јој није одговоран, а међу такве ствари спада

избор црквених скупштинара, који посао он самостално обавља без икакве одговорности.

По §. 16. П. А. кр. рескрипта од 10. Авг. 1868. бирање скупштинара има бити под председништвом председника скупштине и у присуству месног црквеног одбора, који јавно руководи бирање.

По §. 18. „По свршеном избору оглашује одмах председник изабране скупштине; приговори против начина избора или против изабраних лица могу се само за 8 дана, од дана избора рачунајући примати, **које одбор решава.**“

По овима §§. црквени одбор обавља изборе, а подједно и решава о приговорима против начина самог избора, односно против изабраних лица, и против његовог решења на поднесене приговоре, нема даљег утока.

За чудо, г. др. Жарко Миладиновић у своме „Тумачу“, тумачио је по где-где на дугачко и на широко са свим јасна наређења, а код §. 18. није нашао за нужно, да ишта друго наведе, до ли: „Рекламација против скупштинског избора има се извести за 8 дана од дана избора (дан избора се да како у овај рок не урачунава)“.

Да пак ни црквена скупштина, нити административни, па ни саборски одбор, немају права да решавају о приговорима против обављеног начина избора скупштинара, односно против изабраних лица, ил боље рећи против донесеног закључка црквеног одбора на поднесене у том погледу приговоре; ево класичног доказа.

Кад је у XVII. седници од 18. фебруара 1865. известилац одборски архимандрит Герман Анђелић, прочитао § 17., који је гласио онако, као што је у рескрипту §. 18., приметио је, да је одбор изоставио из синодске редакције „а путем рекурса епархијска конзисторија.“

Том се приликом отворила ова дебата:

Др. Милетић противан је да одбор решава приговоре, јер тако онај, који подлежи бирању, постаје судија својих бирача, но хоће да скупштина решава; а што се рекурса тиче, то право нека се да само оном, кога општина не прими. Наводи разлоге, и жели да се питања раздвоје, да ли т. ј. да о приговорима решава скупштина или одбор, па онда да се води реч о рекурсу.

Гласови: Да се гласа.

Волић вели да је боље да конзисторија решава него скупштина.

Милетић разјашњава да то не ваља.

Комисар опет чита редакцију и пита хоће ли одбор или скупштина решавати?

Гласови неки: А шта ће бити с рекурсом?

Др. Милетић најпре да решимо да ли скупштина или одбор, па онда о рекурсу.

Патријарх: А може ли онај решавати који тужи?

Комисар: Да гласамо! Који су за одбор, нека устану. (Устане већина, 46 гласова.) Сад хоће ли остати да се сваком остави слободан рекурс или не? Мисли да нема нигде да рекурс није слободан.

Пуковник Заставниковић: Имә.

Миковић вели да се мора дозволити рекурс; ако се скупштина сложи с одбором, онда апелате нема, а ако се не сложи, онда нек иде на консисторију.

Петровић вели да је то бирање тајно, па из таког бирања не може се родити распра, јер не зна се ко је коју цедуљу дао. Ако не би знао писати, онда одем к асталу и на то опредељеном одбору кажем да ми напише кога хоћу, а за што тога хоћу, ту нема питања.

Трифунац: Онда рекурс нек буде, ако је који изабран који нема квалификације.

Петровић: Така цедуља онда није тачна по се баци.

Милетић хоће да се дозволи рекурс, ал нек иде на скупштину, почем је остављено да одбор решава приговоре, јер скупштина је власт, од које је одбор постао, и одбор само заступа скупштину.

Др. Хаџић: Ако се правила нису пазила, онда може кривица пасти на цело тело или на поједина лица; ту треба рекурс; наводи два случаја; и држи, да рекурс треба да иде на консисторију, јер консисторија има да мотри да се правила држе.

Мајор Давидовац: Да се један пут у кратко сврши, нека се гласа. Најбоље би било да се изостави, да се не да народу повода да парнице тера, адвокате тражи и на то новце троши.

Комисар резлаже питања и позива на гласање.

Владика Кингелац: То би била виоленција слободе појединих људи.

Комисар: Који су да не буде рекурса. (Већина, 29 гласова; и тако се из редакције изостави оно: „и путем рекурса епархијској консисторији“.)

Из овог се дакле јасно види, да по § 18. А. кр. рескрипта од 10. Авг. 1868., нема места ре-

курсу на административни и саборски одбор, против решења црквеног одбора у погледу поднесених му рекламација због начина самог избора, или изабраних лица.

Што дакле у том погледу реши црквени одбор, то је решено, и нема даље апелате.

Па кад овако стоји са поднесеним приговорима против самог начина избора и изабраних скупштинара; јасно је, да се епархијски вршачки одбор јако огрешно о рескриптуално наређење, што је на просту молбу — да баш не кажемо оптужбу —, послао два своја изасланика, да буду присутни при избору $\frac{1}{3}$ скупштинара у панчевачкој општини.

Како је панчевачка црквена општина поднела уток саборском одбору и против изашиљања истих изасланика, а и иначе против мешања његовог у рекламације, што такође не спада у делокруг административног одбора; љубопитни смо, какво ће решење саборски одбор донети у том погледу.

Подједно се усуђујемо овом приликом упозорити саборски одбор, да би требао да донесе начелно решење у погледу досадашње незаконите праксе, да се против решења црквеног одбора у погледу начина обављеног избора скупштинара, односно изабраних лица може приговор поднети административном односно саборском одбору.

§. 18. П. А. кр. реск. од 10. Авг. 1868. са свим је јасан, а и из саме дебате саборске код тога §., види се, да сабор није хтео да буде даље призива. А пошто је још 1895. у 189. бр. „Заставе“ карловачки „Срђа“ рекао, да је радикалски принцип: „закон је, закон, и закон се има онако схватити, како гласи, а не по „интенцији закона“, и да обичајно право само тамо важи, где нема писаног“; то саборски одбор треба у том смислу и да донесе своје тумачење поменутог § 18.

Патријар Јосиф Рајачић и владика Платон Атанацковић

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

На том истом листу ниже говори Г. Епископ Платон овако: „Правопротивно самовољство у вопросноме предмету повукло је то за с. Цркву нашу неповољно

сљедство, да је у години 1816. држање Епископског Синода обустављено било, кое је све једнако трајало до године 1837. За цјело то време без Синодалнога утицаја непосредствено су од Његовог величества наименовани били за са свим нове Епископе: Лукиан Мушицки, Стефан Станковић, Георгиј Хранислав, Максим Манујловић, Н. Јоанновић, Герасим Рац и Ј. Јоановић (А Јосиф Рајачић и Пантелеимон Живковић изостављени су, дакле ови су валда Синодално избрани били, или нису ни избрани ни наименовани били, него су се сами начинили Епископи:) а премјештени Јосиф Путник из Пакраца у Темишвар, Стефан Станковић из Будима у Бачку, Максим Манујловић из Вршца у Темишвар, Јосиф Рајачић из Далмацие у Вршац, Пантелеимон Живковић из Далмацие у Будим“. Из ови примјера направио је Г. Епископ Платон, да је то постало у нашој Цркви предание, кое толико ваљада важи код њега, колико и канони.

У почетку каже, да је „правопротивно самовољство“ узрок што се нису Синоди држали, него су се без Синода наименовали и премјештали Епископи наши; а на посљедку из ти по правопротивном самовољству догодивши се неповољни за нашу Цркву сљедствија, изводи предание за нашу Цркву, то је љепа посљедност умствовања. Незна се ни то чие „правопротивно самовољство“ разумјева Г. Епископ Платон, јели политическе државне власти, или Архиепископа наши; ако прво разумие, онда то исто стои и о његовом премјештенију и по тому премјештение његово не може ништа важити у овом времену, кад такова правопротивна самовољства не могу имати мјеста; ако ли подмеће то „правопротивно самовољство“ покојним Архиепископима, онда би требало да то докаже, и ако не докаже мора онда се сматрати као клеветник умерши они Архиепископа, кои нису газили устав и основоположенија свое Цркве, као што он гази, него су и сваком приликом и противу највеће силе и најјачег самовластија бранили. И кад он жели, да се мртвом Епископу суди, јели скривио живој цркви; тако исто мора пристати и на то да се и њему живоме суди тога ради,

што таку клевету баца на мртве Архиепископа — он иде на то да се одбрани чест мртвог Епископа; а и ово ће ићи на то, да се одбрани чест умерши Архиепископа.

А што се тиче наведени примјера од наименовања и премјештања Епископа без утицаја Синодалнога и ту показуе Г. Епископ Платон незнање свое. Епископи ти нису без утицаја синодалнога наименовани. Године 1816. држан је Синод на ком је био краљевски комесар командирендер варадински Барон Сигентал, и на узразнену Арадску Епархију, кое је Епископ Павао Авакумовић 1. Августа 1815. умро, изабран буде за Епископа Синесиј Радивоевић, но у сљедству многи денунциација, кое су у оно доба јако царствовале и имале код вишег мјеста много важности, ние одобрен ни потврђен. На често предлагање Архиепископа Стратимировића средством Дворног војног Савјета дозвољено буде 1824. године у присуствију истога комесара Сигентала Синод за избор Епископа држати; и будући да на избор Синодални 6. Јуни 1816. године учињени никакво рјешение царско средством Синодалног Комесара Синоду јављено ние, као што је пређе увјек бивало, којом је приликом обично комесар царски после објављеног височајшег царског Рјешенија и Синод закључавао; зато се Синод овај сматрао као продужение Синода 16. Јун. 1816. године држаног и до ове године своим начином незакљученога. У овом Синоду предложени буду Архиепископом Синодалном избору за Епископа Арадскога, Максим Манујловић Архимандрит Хоповски, Нестор Јоанновић, Игуман Бешеновачки, Мојсеј Поповић бивши Архимандрит у Буковини и изабран буде Максим Манујловић; на мјесто Мојсеа Миоковића, кои је 14. Дек. 1823. умро, за карлштадску Диецезу предложени буду Лукиан Мушицки, Архимандрит Шишатовачки, Антоние Граф Бранковић Архимандрит Гергетешки, Стефан Станковић Архимандрит Ораовачки, и изабран буде Лукиан Мушицки, а на мјесто Јосифа Путника, Епископа Пакрачкога, кои је представљен Његовом величеству, да се премјести у Темишварску Диецезу где је 25. Јуни 1822. умро Стефан Авакумовић,

за Пакрачкога Епископа предложени буду Архијепископом Синодалном избору Антоние Гр. Бранковић, Стефан Станковић и Георгиј Хранислав Архимандрит Раковачки; и изабран буде Ант. Гр. Бранковић. Избори ови са избора инструментима (Wahl-Instrument) буду преко краљевског комесара Његовом величеству потврђења ради поднешени; но и на ово или због многи денунциација, или због тога што је Хоф-кригерат без согласија Унгарске канцеларије наредио, да се Синод тај држи, и што је тога ради Унгарска канцеларија представила Његовом величеству да се закљученија тога Синода уништеже и други Синод одреди, ние никакво рјешение сљедовало. Стратимировић ишао је и 1824., 1825. и 1826. у Беч, кад с Гедеоном Епископом Бачким, а кад с Путником Епископом Пакрачким и молио је, да се избори ти потврде, доказујући им, да то није нови Синод био, него продужение само онога 1816. државога и незакљученога; али никако ние могао успјети, док ние на посљетку године 1827. Његово величество своим ручним писмом под 10. Јун. на канцелара Надаждија писаним синодално изабранога Лукиана Мушицкога за Епископа карлштадскога одобрило; кое ние средством комесара Синодалнога Синоду, будући да канцеларија Унгарска ние признала тај Синод за правилан, што је без согласија њеног држан, него је средством канцелара самом Архијепископу под 20. Јун. 1827. објављено тако, да је Његово величество благоизволило своим ручним писмом од 10. Јун. т. л. упразнени Епископат карлштадски садашњем тога Администратору Архимандриту Шишатовачком Лукјану Мушицком благоутробно подарити, кое истина ние потврдити избор, али ние ни наименовати. — Видећи покојни Архијепископ Стратимировић да је остала цјела православна наша Црква на два три Епископа, и боећи се и своје смрти и Епископа, приликом оном, кад су се Априла 1828. године на рукоположение Мушицкога скупили, запита Епископе Бачкога Гедеона и Пакрачкога Путника били они повладили њему глас свој, да може радити за постављање Епископа у упразненим Епархијама, кад

већ синодални избори не потврђују се. Епископи ови пристану на то, да га опуномоће за један тај случај нужде, да може у име њи радити, а Стратимировић, кад пође у Беч изиште од њи писмено пуномоће, и ово цару покаже и предложи Станковића, Манујловића, Хранислава и Нестора, кои су и у Синоду 1824. године кандидирани и неки изабрани били за Епископе, и бавећи се 4 мјесеца у Бечу из ради, да се овим свима даду Епископати упразњени. То је све 9. Фебр. 1829. уведено у Протокол, кои су подписали осим Стратимировића, Гедеон, Путник, Станковић, Манујловић, Хранислав и Нестор.

Дакле нису ни ти Епископи без утицаја синодалнога наименовани, него су им упразњени Епископати са утицаем синодалним средством опуномоћенога Митрополита код Његовог величества показавшим се височајше повјерени.

А премјештение ни Путника ни Станковића, ни Манујловића, ни Рајачића, ни Живковића ние било без представленија Архијепископа, дакле не само да не помажу ништа у овом случају Г. Епископу Платону, него му одмажу; јер доказују да ни у оно антисинодално (као што он каже) време нису бивала премјештања без втеченија Архијепископа, а како би могла бити сад, кад канони морају имати своју подпуну важност. На страни 21. каже да је Архијепископ дужан по смислу с. с. канона јавити владјенију за 3 мјесеца да је Епархиа која обудовила. Добро би било да су ти канони наведени; јер морају бити нови, међу канонима вселенски и помјестни Собора само има такови, кои кажу, да за три мјесеца мора Митрополит поставити Епископа; а не да мора јавити владјенију да је упразњена Епархиа.

Свако изврнуто умствовање на посљедку само себе обори. Тако и Г. Епископ Платон доказуе да Архијепископ нема никаква права представљати Епископа за премјештање, а на страни 22. своје Аналитике каже, да су Епископи Г. Рајачић и Будимски Г. Живковић по пол године бавећи се у Бечу радили око тога, да осуете представление Архијепископа Станковића, кое је учинио тога ради, да се Хранислав

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

премјести у Бачку и да нису могли осу-
етити, а на страни 24. каже, да сам ја не
једаред позван височајшим именом да пред-
ставление за попуњење Бачке Епархије учи-
ним и да сам напосљетку принуђен да то
учиним за 6 седмица. Ово се неда про-
толковати, како се може позивати и при-
нудити овај да представление учини за
попуњење Епархије упразњене, кои нема
права представление чинити? То је чудно-
вата посљедност.

На страни 23. каже, да је велико зло
по Цркву, што Епархије дуго вдовују; а
неће да каже, да је веће јошг зло по
Цркву, кад њен Епископ из користољубија
неће да ради о томе, да се Епархије по
канонима попуњавају сад, кад је изречена
слобода за цркву, него за љубав свое при-
ватне користи, коју мисли у упразњеној
Епархији наћи, ради о томе да се сви ка-
нони и сва основоположенија Цркве из-
врну само да се он не оштети. О стрмо-
вратном падању дисциплине међу мирским
и монашеским клиром налази Г. Епископ
Платон, да је боље за сада ћутити, ваљда
зато, што би морао најприје за најјачи при-
мјер тога падања дисциплине ставити себе
самога, кои показује и Аналитиком својом
да незна за дисциплину Цркве.

На страни 26. вопие Г. Епископ Пла-
тон, да не може бити добра по васцјео
народ, докле год се будемо сами међу со-
бом гонили пред самим ц. кр. владјением
и совјетује даље, да треба пређе свију
други састојанија свјашченическоме реду
зубачу ту давити у срдцама своима. Да је
и Г. Епископ Платон од себе почео, и у
срдцу своме задавио зубачу ту, онда до-
иста нити би дошао дотле, да га Црква
мора терати, нити би се он сам терао са
својом Црквом пишући тако соблазнава-
јуће дјело, као што је Аналитика, него
би по свршетку рата признао, да су Ма-
џари незаконито и неправилно располагали
по нашој Цркви и признао би да је он
сгрјешао пред Црквом, што се починио
орудием њиовога самовољства и самовла-
стија противу устава и канона свое цркве.
Даље каже, да је једноме ц. кр. Мини-
стеру непоњатно, какво је и колико је у
народу нашем оговарање и клеветање; то

је без сумње ономе постало непоњатно,
коме је Г. Епископ Платон своју Анали-
тику на њемачки преведену читао, јер та-
кова га оговарања и клеветања на живе
и мртве, на старие од себе и равне себи,
на Цркву цјелу, и на народ није ни од кога
чуо и зато је по њој морао и помислити,
да је то оговарање и клеветање у народу
кад је Епископ Србски кадар таке грдобе
написати и њему показати. Г. Епископ
Платон виче: Браћо Србљи! Народе љу-
бими! Ето како ме туга обузе за напре-
довањем предрагог ми народа Србског,
али дјелом показује, да њему Србљи нису
ни браћа ни народ љубими, нити он тужи
за напредовањем Србскога рода, него тужи
за својом приватном користи; иначе неби
могао ићи о глави православног народа
свога, Цркви с којом је живот и напредо-
вање народа Србскога скопчано-

На страни 29. пита на оне рјечи Па-
триаршескога Писма „јегда ми во смотре-
нии вашего премјештенија ни вопрошени
бити не могахом“. Еда ли и преко учи-
њенога већ Патриархом представљениа
опет ново какво управо за њега предста-
вление нужно бјаше? Овако би питање
доликовало човеку, кои или као крајна
невјежа незна ни о чему мислити, или као
засљепљен страсти користољубија не може
да мисли ни о чему ономе, што не годи
његовој страсти; али Епископу, кога је
Црква употребила била за свој орган код
правителства, служи на велику срамоту.
Та нису ли се сва одношенија у законо-
давству, администрацији, судовима, и у
цјелом грађанском животу Унгарске про-
мјенила, кад је Унгарска добила свое соб-
ствено пододговорно министерство, изрекла
једнакост свију вјероисповједанија у Др-
жави и ние ли то исто пододговорно Ми-
нистерство црквену скупштину вашој Цр-
кви држати дозволило баш зато, да се
ново отношение Цркве наше према Држави
по добивеној слободи одреди: како би дакле
могло министерство Маџарско предузимати
така дјела наше Цркве без знања Цркве,
као што је премјештение Епископа, и како
би могао наш Епископ без знања и согла-
сија свое Цркве пристати на така дјела
Министерства, дотле, док се то ново отно-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

цение Цркве к држави и њеном новом Правителству своим тј. уставним путем не одреди? Представление оно, кое је Архиепископ учинио у старом одношенију Цркве наше према Држави непододговорној канцеларији унгарској, у којој су владала основоположенија Апоџиева и коме нема ни спомена о Г. Епископу Платону не може важити у новим јошт не опредјеленим одношенијама Цркве к Држави за пододговорно Министерство Баџањиево, у коме владају начела Кошутова: и онда би тек колико толико значило, кад би тај Министериум по њему попуњење Бачке Епархије Његовом величеству предложио био, толико би бар требало, да Г. Епископ Платон зна и да тако пред светом не говори.

На страни 30. каже Г. Епископ Платон, да је зато остао међу Маџарима, што није имао с киме и на коме сироту своју малу паству духовну оставити и наводи примјер да је оставио био своју паству, да би подобан био Рускињи Матери, која је бјежећи на саоница од курјакова једно по једно дјете бацала да себе спасе, а кад дође кући од рођенога сина свога због тога дјела свога буде убијена. Али г. Епископ Платон показао је, да он није остао да спасе своју малу паству, него своју приватну корист; јер док је корист та његова зависила од Маџара, дотле је и он био међу њима а кад је видео, да од Маџара нема ништа, и да корист његова не зависи више од њи, онда је оставио своју паству и побјегао онамо, од куд се користи својој надао, а о пастви ни толико није радио, колико би могао био радити. Он је дакле доиста подобан Рускињи матери у томе, што је једно по једно основоположеније своје Цркве бацао Маџарима у руке да своју корист добие, или и у томе, што је једну по једну паству оставио, да своју корист спасе. Јошт само то једно незна, каква га судбина чека за та његова дјела код куће.

На страни 30. и 30. пита Г. Епископ Платон, зашто нисам ја од 21. септ. нашег до 3. окт. новог, јавио височајшему мјесту шта желим чинити с њиме, него сам га пустио епископовати све до првога Марта 1849. и дјела, која је он починио у

дек. 1848. и у Јан. 1849. топрв у ноемвр. 1849. за уништена прогласио. Да се нисам бавио око среће и благостања цјеле наше православне Цркве и цјелога нашег народа оним начином, коим сам се бавио; онда би можда био могао обраћати внимание мое и на то, али како би у онаким важним и великим пословима имао кад и помислити о правилности и неправилности Платонових дјела и коим би поводом био то чинио, кад мени није ни јављено званично, да је Г. Епископ Платон уведен маџарским Министериумом у Бачку дијецезу и да је он врховни управитељ наше православне Цркве, а шта је по новинама о Г. Епископу Платону говорено, оно није било достојно тога вниманија; јер новине су јављале, да је Г. Епископ Платон маџарски владика и маџарски митрополит, па то је извјестно по томе било, да оно не важи и не може важити ништа у нашој православној цркви, што маџарски владика и маџарски митрополит чини, дакле све једно је или да сам одма прогласио или да нисам јошт ни данас прогласио за уништена така дјела, која сама по себи не важе ништа.

Он каже даље, да се морао на заповјест Његовог величества прихватити бједне Бачке, али треба да покаже ту нарочиту заповјест Његова величества, којом му се наложило да мора ићи у Бачку. Јер оно писмо на страни 33. и 34. Палатиново и Етвешово не заповједа њему да иде, него заповједа обшеству Бачком, да га морају примити. А оне рјечи Семерине на страни 33. показују да њега Министериум није слао као православнога Епископа у Бачку, него као свој орган и зато се и он сам бојао да неће имати код Србаља никаква поверења. Цјеле те ствари ово је природно толковање: Г. Епископа Платона употребљавао је маџарски Министериум као свој орган, као своје орудије противу Србаља, а Г. Епископ Платон употребио је ту прилику и на своју приватну корист и казаво им је, да он не може њима као будимски владика у Бачкој и у Банату напредне услуге чинити, него би нужно било, да се премјести и уведе дјejствително у Бачку Дијецезу, то је дакле и учињено,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

оно друго што се о томе говори није ништа друго, него извијање, извртање и мајсторисање. А зашто није Г. Епископ Платон заповјест царску, којој се он тако благовјерно покоравоа и по којој каже да је ушао у Бачку Дијецезу предпоставио Совјету Сенткираљевом и отишао у Нови Сад, куд је по заповјести царској морао ићи, него се вратио у Сомбор?

Шта би било са оним Србима, кои су у рукама пакосна Маџара вели на страни 37., да се он дао у вигове ухватити? А како му не паде на памет то, шта ће бити са оним Србима, кад га је освојила наша војска у Сомбору, него је са свечаности изишао пред њу.

Што се тиче оне невоље кое су допали најзнаменити Србљи Сомборски и од кое каже Г. Епископ Платон, да их је он ослободио, требало је најпре, да каже због чега су ти Сомборци пали у ту невољу, пак би се видило, да је њи сам Г. Епископ Платон преваром својом увалио у ту невољу, а то је по свој прилици било средство, кое је Г. Епископ Платон употребио, да добие већи популаритет код Бачвана и да може боље за Маџаре радити. Зато их је увалио у зло, да ји избави из зла, и тим себи обвеже; зато се и вратио из Врбаса у Сомбор, а не зато, што се бојао Сенткираљи да га не ухвати наша војска. Ево како је увалио Сомборце у зло. Он наговори Сомборце, да закључе у обшеству, да неће ићи у Темишвар, а он је добро знао, да у Темишвару неће бити ништа и да и њега моле, да ни он не иде, како ће моћи министриуму изговорити се, што није онако учинио, као што му се обећао; и наговори их да иду у Карловце и да ће их он предводити; ови се спреме и отиду на уручени дан у Апатин а он не оде у Апатин него оде у Пешту, а сина пошље да каже, да је он морао отићи, него депутацију нека предводи Г. Ј. Николић. Маџарима каже да је послао Сомборце у Карловце да мире Србе, а кад они дознаду да није тако, повежу све, кое су знали, да су били и кои су записани били у обштинском протоколу. А како њему ништа не учинише?

На страни 39. наводи примјер да и у

Русији премјешта Епископе његово величество. Али требало је и то да покаже у томе примјеру, да Русијски свјатјејши Синод незна ништа за то премјештање, као што наша црква није знала, па и данас још незна ништа за његово, и онда би тај примјер важио и за њега. А овако тко зна, да је Император Русијски миропомазани у православној цркви владјетељ државни, и да ни он ништа не чини у цркви без знања Свјатјејшег Синода, ако и јест и он сам по сили фундаментални државни закона чувар и бранитељ православне цркве, тако исто као и Свјатјејши Синод, тај мора помислити, да је Г. Епископ Платон тај примјер навео зато, да се боље и јасније види неправилност његовога премјештенија. Наше Цркве односенија к нашој држави нису она која су у Русији.

На страни 40. каже Г. Епископ Платон, да је од смрти покојнога Хранислава до његовога уласка у Бачку протекло пуних 5 година, у којима се могло противу сс. канона самостално прећи и посрнути на удову Епархију Бачку, па то није нитко учинио. А Г. Епископ Платон уђе самовластно одмах како му се зато згодна прилика указала; и то уђе баш оним начином, кои канони осуђују *malis artibus, improboque consilio*.

Даље зове читатеље да завире мало у сс. каноне по којима се ја нисам могао у то мутно време управљати, и на страни 41. наводи 6. 81. 83. канон апостолски, картагенског сабора 65. и јустинијанове новеле чл. 42. пр. 76. и 48. § из Регулamenta од 1776.

6. канон Апостолски вели: Епископъ да не прѣмлетъ на себе мѣрскихъ попеченій, иначе да бѣдетъ изверженъ"; тај канон вели то, да Епископ не може и епископовати и терати н. пр. процесу другоме, као Адвокат или бити заедно и градоначалник или друго што подобно; али тај канон не забрањује Епископу у бурном времену, кад грози највећа опасност Цркви и народу у Цркви, заузети се Цркве и бригу носити о њеном сохрањенију, и о сохрањенију народа остављеног од свое законе власти и чувати га да не падне у зло, као што сам ја радио, кои сам био на

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

мјесту они Архиепископа, који су по положенију и одношенију наше цркве к држави били и пређе овога случаја дуго време и у грађанском одношенију Началници и остали непрестано по нужди представници народа у овим Државама, и као такав морао сам Црквом и народом управљати онда, кад су људи наши остали као сироте без свое праве власти и морао сам заузимати се за њи код законога нашега цара, у томе ми послу тај канон ништа ние сметао.

81. канон Апостолски говори: не по-
добаетъ Епископъ вдаватисѧ въ народнаѧ правленіѧ, но неопштителнѧ быти при дѣлѣхъ церковныхъ. Или оубо да вѣдетъ оубѣжденъ сегѧ не творити, или да вѣдетъ изверженъ.“
На тај канон одговара Г. Епископу Платону црногорски наш Православни владика, кои зато, што нема народ црногорски и не може по околностима своима имати другога владјетеља, дужности владјетелске код свога народа извршава. Ја се нисам „вдавалъ“ у народна правленија, јер никаквога ние ни било, него сам замјењао црквеним моим правленијем народно правленије зато, да сачувам и одржим Цркву нашу и народ наш у цркви; а Г. Епископ Платон „вдавалъ“ се у народна правленија, почем се начинио органом и орудием Маџарскога правленија.

А 83. канон Апост. каже „Епископъ въ воинскомъ дѣлѣ упражняющійсѧ, да вѣдетъ изверженъ“, то се говори за онога Епископа, кои управља и предводи војску т. ј. кои хоће да буде и Епископ и војник.

65. карт. Собора нема овдје никаква значења, ако Г. Епископ Платон не разумје онога свештеника, кои је дошао у почетку покрета у моју собу с пуним пиштољем и хтјео себе и мене убити тога ради, што ние имао новаца, да у Будимској дијецези добие за њи парохіју, и што сам му ја сам отевши му већ запети пиштољ из руке одредио, да међу тим у Архидијецези мојој администрира једну парохіју. А Јустинијанове Новелле Гл. 42. пр. 76. у колико се односи на мене и на Г. Епископа Платона, у толико се може собственоричним писмом Г. Епископа Платона показати, какво је било то поставление Архиман-

дрита. У осталом смјешно је наведено из Регуламента, да се Архимандрити у нашој цркви представљају преко илиричке дворне Депутацие наменованија ради Његовом величеству. Дакле Г. Епископ Платон не само да неда право Цркви, по досадашњем његовом доказивању, бирати Епископе и ове ако нужда Цркве изискуе премјештати; него неда јој право ни Архимандрите производити.

На страни 43. и 44. доказује Г. Епископ Платон, да је прешао у Бачку Дијецезу по 14. канону Апостолскоме, јер је била вина благословена, почем Бачка Епархија ние имала ни владике ни администратора, а он ние отишао по „својему произволу“ него на заповјест височајшу — а по суду многих Епископов ние могло бити, јер Синода немамо као у Русији и у Грчкој. Дакле што је Г. Епископа Платона пододговорни маџарски Министериум без знања наше цркве наменовао за Бачкога Епископа, што га је мјесто Митрополита његовога увео у Дијецезу без знања Цркве Палатин и Министер маџарски и што је он тим начином увео иноверце мирјане у отправљање Јерархијски дјела и њи учинио сочленами православне наше Јерархије, то је све било по 14. канону Апостолском.

Наставиће се.

ЛИСТАК.

Вести

(Личне вести.) Као што сто у последњем броју јавили, Његова је Светост преузвишени Г. патријар *Георгије*, 28. пр. м. отпутовала у Буда-Пешту да присуствује „Дунавској свечаности“, која је одржана 30. пр. м.

Сутра дан 1. о. м. присуствовала је Његова Светост на дворском балу, којом ју је приликом као и дотле увек Његово Величанство удостојило своје високе пажње, те је с њом подуже говорило о политичкој ситуацији у Хрватској и Славонији. На питање Његовог Величанства, какво је расположење у Карловцима према хрватским демонстрацијама, Његова је Светост преставила право стање и расположење Србаља према њему, што је Његово Величанство на одобравајуће знање благоизволело узети.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Како буда-пештанске новине не јавише, да је Његово Величанство благоизволело удостојити своје пажње и Његову Светост, као што нису јавиле ни за римокатоличку јерархију; то је неким нашим новинама добро дошло, да својим вернима обзнане, како је Његова Светост код Његовог Величанства тобоже у немилост пала.

О чему баба мисли, о томе и снови!

(Св. Синод буковинско-далматинске митрополије), састао се у седницу у Бечу, и 1. о. м. отпочео је свој рад у ризници св. тројичне цркве.

Сем осталих ствари, претресаће синод и питање о тачном нормирању спољашњи односа православне цркве према државној власти, који на жалост до сада није тачно нормиран био, него је државна власт кад овако, кад онако тумачила право врховног надзора.

Кад се реши то важно питање, проговорићемо коју више о њему.

Буковинско-далматински се синод састаде у седницу, а кад ће синод карловачке митрополије, кога толики и толико важни послови чекају?

Сем владика буковинско-далматинске митрополије, митрополита др. *Владимира Ренте*, владика др. *Герасима Петрановића* и др. *Никодима Милаша*, присутни су у синоду са саветујућим гласом румунски посланик на царевинском већу прота *Поповић* и протојереј бечке општине протојереј *Михајило Мишић*. Синодски је бележник *Дионисије Бејак*.

(Мостарски митрополит.) Св. синод васељенске-цариградске-цркве, изабрао је за мостарског митрополита др. *Петра Зимонића*, професора богословије у Рељеву.

Зимонић је и од Његовог Величанства цара *Фрање Јосифа I* потврђен за митрополита, и отишао је 13. о. м. у Беч да положи заклетву.

Зимонић ће бити рукоположен у Сарајеву, а за тим ће се на свечани начин обавити његово устоличење у Мостару.

И ако је Зимонић, син познатог јунака и војводе Богдана Зимонића; ипак ће и он као и покојни Перовић имати горких часова у Мостару, а то с тога, што „прваци“ не признају за митрополита онога, кога „народ“ не изабере.

(VI. Главна скупштина „Савеза српских земљорадничких задруга и централне касе српских привредних задруга“ у Вуковару 7/20. маја 1903.

Радујемо се што по ејајној посети ове скупштине и од стране задругара као и од стране ваљаних родољуба можемо констатовати, да је спасоносни привредни покрет, узео широка маха код овостраних

Срба. И време је већ било да се и ми латимо озбиљна посла.

У очи саме скупштине одржана је конференција, која је до по ноћи трајала. Под председништвом Вл. Матијевића већало се овде понајпре о искључењу млекарске задруге ковачевачке из Савеза. Заступници исте задруге жалили су се на поступак Савеза. Но председник конференције као и секретар савеза оправдали су поступак савеза тиме, што је иста задруга променила баш онај параграф правила, који се противи принципу правила, која је истој задрузи Савез послао. Чим задруга измене правила у смислу захтева управног одбора Савеза, биће примљена опет у Савез.

На интерпелацију пароха Б. Поповића, зашто неке привредне задруге нису примљене у савез, и ако је IV. главна скупштина изменила своја правила баш ради тога, да би могле и ове у Савез ступити — одговорио је тајник Савеза, да исте задруге нису примљене у Савез, што се управни одбор Савеза већ код ципеларске задруге новосадске, која је у савезу, уверио, да ове задруге нису Рајфајеновске. Говорио је о потреби новог занатлијског савеза. Затим је и парох Божа Поповић признао потребу таковог савеза, али предлаже да се дотле, док не ступи у живот тај Савез, исте приме под окриље овога Савеза, те да се изабере један ревизор, који би био саветник задругама и процењивач њиховог иметка за кредит њихов код Савеза.

О томе се дебатовало доста и најпосле одлучено је, да се овај предлог сматра као жеља ове конференције, упућена Савезу, а да се не изнаша на скупштину.

Још се саветовало о избору почасног председника, о попуњењу упражњених места у управном одбору, као и о измени два параграфа правила Савеза.

Сутра дан после призивања св. Духа обављена је скупштина прво Савеза земљорадн. задруга, а за тим централне касе. Извештаји су узети на знање. Председничко место није попуњено. На места у управном одбору изабрате су старе личности, осим двојице, који се селе из Загреба.

После овога држао је лаким и јасним слогом говор „о комасацији“ инжењер Ј. Татић. Поводом овога говора развила се жива расправа, у којој је учествовало доста говорника. Једни су говорили „за“ а други „против“. Најпосле је дивним разлозима прискочио у помоћ тврдњи говорника о потреби комасације парох Радослав Марковић, чим је и ова распра довршена. Затим је говорио В. Муачевић „о земљорадњи.“

Затим је устао парох Р. Марковић са захтевом и жељом, да се помогне „Привредник“, који је у току од 6 година, оправдио у свет на корисне занате 2062 ваљана и сирота Српчета. После изражене захважности управ ом одбору Савеза, као и гостољубивом одбору Вуковараца, затворена је ова скупштина.

Затим је био заједнички ручак, где се изменуле многе здравице и при којем се скупила лепа свота као помоћ Привреднику.

После ручка у уређеној групи отишло се на „Луцац“, добро грофа Елца, где су задругари разгледали разне справе као и леп „швајцерај“ истога спахије. Н.

Одговори уредништва.

Г. *учитељу у Н.* — —. На питање, да ли треба од ускреса до спасова при сахрани, појати: Христос воскрес, или свјати Боже, одговарамо Вам, да од ускреса до Томине недеље, треба појати Христос воскрес, а од Томине недеље свјати Боже.

У „Послѣдванію оусопшихъ на свѣтѣю пасхѣ, и во всю свѣтлѣю недѣлю“, вели се, кад се мртава понесе из куће у цркву, да се поји Христос воскрес. А тако се исто поји Христос воскрес и кад се мртава понесе из цркве на гробље.

У типик у се навађа, кад се од Томине недеље до спасова дне има појати и читати Христос воскрес, и у истом правилу нема спомена о томе, да се има Христос воскрес појати и при сахрани мртава.

Послате књиге на приказ.

1.) „Шематизам православне епархије Далматинске и истријске“ за годину 1903. Задар, стр. 77. вел. 8^о.

2.) „Интерконфесионални закони у Аустрији кад се тиче православне цркве.“ Написао Argus. Прештампано из „Весника српске цркве.“ Београд, стр. 15.

3.) „Српска расходија“ 1. Од куд теби бела було... 2. Смиљ Смиљана... 3. Коло... 4. Сарајевка, за гласовир у две руке компоновао *Исидор Бајић*. Издање српске књижаре Браће М. Поповића у Н. Саду. Цена 2 К.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. 10. ех 1902. 35. ех 1903.

1-3 13

СТЕЧАЈ.

На упражњено место срп. правосл. вероисп. забавиље у цркв. општини молској, епархија бачка, последња пошта Мол (Mohol), овим се отвара стечај.

Са овим забавиљским местом скопчана је плата од 600 круна, 56 круна у име огрева свог и забовишног, стан према пропису 74. §-а Шк. Уредбе од 1872. године без баште. Забавиља прима плату из домаће благајне месне пол. општине. Рок је стечају 6 недеља, рачунајући од првог уврштења.

Из седнице месног шк. одбора срп. правосл. цркв. шк. општине, држане у Мољу 28. априла (11. маја) 1903. године.

Сава Лудајић
перовођа.

Душан Јосимовић
председнак.

Ad. бр. К. 471/50. ех 1903.

16 1-3

СТЕЧАЈ.

На једно свештеничко место I. евентуално. П. разреда у Ст. Сивцу с тим, да компетенти имају своје прописно инструјисане молбенице надлежним путем овој конзисторији до укључно 21. јуна (4. јула) 1903 поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 6./19. Марта 1903. године.

Митрофан с. р.
епископ.

Бр. ЕК. 203. ех 1903.

17 1-2

ЕДИКАТ

Овим се обавјештава Марта Јакшић рођена Мрвош, из Срп. Моравица, непознатог боравишта, да јој је муж Никола Јакшић покренуо против ње бракоразводну парницу код ове епархијске конзисторије па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог уврштења овога едиката у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без ње, а на њезину штету окончати.

Из еједнице Епарх. конзисторије, држане у Плашком, 8. маја 1903.

Председништво.

Ad бр. К. 197/217 ex 1903.

1—2 18

Е Д И К Т

Услед бракоразводне молбе Ђирковића Сре-те из Шимановаца против нестале му супруге Данице рођ. Смуђа — позива се речена супру-га да у року од шест месеци рачунајући од првог увршења едикта овог у новинама, има се овој конзисторији или сама лично пријавити или место садањег свог пребивања означити, пошто ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње до-вршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима дне 16. (29.) априла 1903. год.

Архид. конзисторија.

Ad бр. К. 219/216 ex 1903.

1—2 19

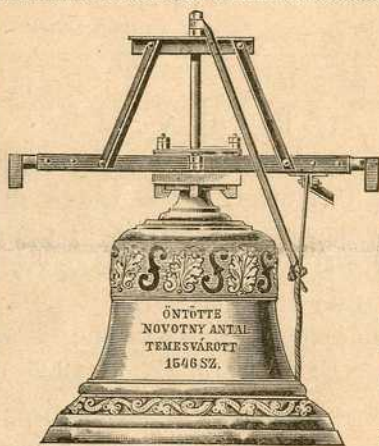
Е Д И К Т

Услед бракоразводне молбе Мите Караџића из Черевца против супруге му Марије рођ. Сешић сада непознатог боравишта, позива се речена супруга Марија, да се има у року од шест месеци, рачунајући од првог увршења едикта овог у новинама овој конзисторији или сама лично пријавити или место пребивања сво-га означити, пошто ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима дне 16. (29.) априла 1903. год.

Архид. конзисторија.

ДРУГИ ОГЛАСИ

**ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА**

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично уде-шено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кре-тати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

аанерптиаст ан отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена и зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прав-љена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

8—25 ex 1903. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миланарском медаљом.

„Српски Слони“ излази сваких 15 дана на 2 цела таблица. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији и остали рукописи уредништву „Српског Слона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 388. 1903.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА